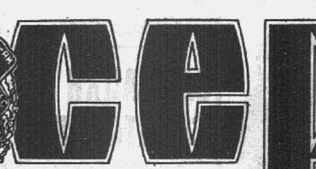
Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 28 ноябрь. 1978 шу. ● № 142 (5962). ● Мах 2 кепиг.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1978 шера 27 ноябре КПСС Центральни Комитета аргIанара Пленум хилар.

Пленумо ладийгIар «1979 шера СССР экономически социальнои дегIайоалаяра Паччахьалкхен планах» СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела нов. Н. К. Байбакови «1979 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджетахи 1977 шерара Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи» СССР финансай министра нов. В. Ф. Гарбузовеи яьча докладашка.

Цу докладех лаьца пренеех къамаьлаш дир: нн. А. П. Ляшкос — Украински ССР Министрий Совета председатела, Б. А. Ашимова — Казахски ССР Министрий Совета председатела, П. П. Гришкявичуса — Литва Компарте ЦК хьалхарча секретара, И. А. Бондаренкос — КПСС Ростовски обкома хьалхарча секретара, И. Г. Павловске — СССР машиннаькъий министра, М. Г. Воропаева — КПСС Челябински обкома хьалхарча секретара, Б. Е. Патона — Украински ССР Iилмай академе президента, В. М. Чердинцева — Оренбургски обласа «Рассвет» яхача колхоза комбайнера, Б. Р. Рахимова — Узбекистана Компарте Самаркандски обкома хьалхарча секретара.

Пленуме дIаьхха къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева.

КПСС ЦК Пленумо тIайийцар дийцача дешаех бе боагIаш бола соцам, из кепа а тохаргба.

КПСС ЦК Пленумо организационни дешаш дийцар.

ЦК Пленумо КПСС ЦК секретарь нов. Черненко К. У. кандидаталлара КПСС ЦК Политбюро членалла ваьккхар.

ЦК Пленумо КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат хержар нов. Тихонов Н. А.

ЦК Пленумо КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат хержар нов. Шеварднадзе Э. А.

ЦК Пленумо КПСС ЦК секретаралла хержар нов. Горбачев М. С.

ЦК Пленумо могашал дика ца хиларахи цо ше дехарахи КПСС ЦК Политбюро членаллара мукъавалийтар нов. Мазуров К. Т.

Цу тIа КПСС ЦК Пленумо ший болх чакхбаьккхар.

КПСС ЦК СЕКРЕТАРЬ КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО ЧЛЕН ЧЕРНЕНКО КОНСТАНТИН УСТИНОВИЧ

Нов. Черненко К. У. ваьв 1911 шера, КПСС член ва 1931 шера денз. 1929 шера денз ва комсомольски партийни балха тIа: доазон йистерча застава партийни организаце секретарь, парте райкома отдела заведующи, КПСС Красноярски крайкома отдела заведующе заместитель, секретарь, Пензенски обкома секретарь. 1948 шера денз Молдаве Компарте ЦК пропагандаи агитацеи отдела заведующи. 1956 шера денз КПСС ЦК-ан СССР Лакхехьарча Совета Президиумен бехктокхамеча балхаш тIа. 1965 шера денз КПСС ЦК отдела заведующи. 1976 шера КПСС ЦК секретаралла хержав, 1977 шера — Политбюро членалла кандидат. Социалистически Къахьегам Турпал. СССР Лакхехьарча Совета массехк созыва депутат ва.

Советий мехка гIолла

АТОМО ЙIОВХАЛ ТЕЛ ЧУКОТКАНА

Билибино дегIайоалаяра генеральни план чIоагIъяьй Магадански облисполкомо.

Эггара хьалхара чаьтараш укхаза техадар 1955 шера. Массехк шу хьалха Заполярни поселке болх бе йолаелар атомни электростанци. Атомо дIоахдир даим гIорадаь дола лаьтта. Поселке нийса улицаш я. Укх шера итташ дезалаш дIачубахаб эггара хьалхарча пхи этаж йолча панелий цIеношка. цу тайпара кхы а кхо цIа хьалдеш латт. Болх бе йолаялийтай района бувзама узел, хьалдаь даьннад керда культура цIа, хьалъеш латт торгови комплекси къайла йола нек ду бассейни. ГенпланлагIа хьалъе лаьрхIад, нах чуIеча цIенох чухьа йIайха йолча галереяшца вIашагIхетта йола кхы а ши школа, детсадаш, берий яслеш.

Билибино АЭС болх бе йолаялийтачул тIехьагIа котельнешка йоагаш хинна башха экономични йоаца цIи йоаяьй: нах чуIеча цIеношка, больницашка, школашка, промышленни предприятешка «ЙIовхал телар» атомни станци я. АЭС йIовхалах 20 эзар квадратни метр дукхагIа хургйолча теплицашта а пайда эца лаьрхIад.

Билибино, Магадански область.

●

IАЬРЖА ДОАГIА ХИШ КАРАДЕРЗАДАР

Кхойтта километр йIаьха дамба хьалъеш латт Раздольное яхача хии бассейне. Йиъ метр лакхача пено Iаьржа догIача хих лораергъя нах баха моттиги юртбохама даьгIенаши.

Iаьржа ухача хих моттигаш лораяра деш дола балхаш Приморски края кхыча районашка а ду. Iаьржа ухача хишта духьаларча сооружеией план оттаяьй специалисташа. Пятилетка чакхйоаллаш еррига а лаьрхIача 200 километр совгIа дамбаш хьалъе лерхI. Цар торо хулийтаргъя Iаьржа ухача хих Приханкайски лохаленашка, Уссури Раздольнии бассейнашка дада 50 гектар юртбоахама лаьтташ лораде.

Раздольное, Приморски край.

●

ДIАЙХА IА ДОАККХАШ ДА ДОАХАН

«Петропавловский» совхоза доахана Iуло камчатски шийла Iа дика йIоахъяьча помещенешка доаккхаргда. Уж кийчъяь я комплексни механизаци яь а молокопроводаш яьхка а. ХIанз шозза дукхагIа долча доахана гIулакх де могаргда доярка на.

БархI бетта дIаьха хул Камчаткера Iа. Доахан чуоттадаь латтача хана царгара дукхагIа шура йоаккхалга Iалашдара ах гIайрен тIарча къахьегамхоша доахана Iалашдаьд дIайхен дизаи Iа доаккхилга. Кийчдаьд дуккха тайп-тайпара доакъараш, оттаяьй уж дуадара дикагIйола рационаш. Хьайбаш леладелга — Камчатка юрта боахама керттера дакъа. Дика дегIадоагIа шура йоаккха доахан леладелга. ТIеххьарча итт шера укхаза цкъан ахаззеи дукхагIа хиннад доахан, лакхъеннай цар продуктивность. ХIанз хьалъяь йоалаш латт йоккха шурий комплекс цхьаькха цхьан соххозе а «Заречне».

Петропавловск-Камчатский.

●

ПРИМОРЬЕРА ЧКЪАЬРИЙ ЦЕХАШ

Гаьнарча Малхбоале болаш ба «Рыбная колыбель» яха шакIа санна цIенеи мелеи хий чудола Iам. Ах бIаь шу хьалха цун йисте йиллай Приморье эггара хьалхара чкъаьрий завод. ДIадахача шерашка укхазара океана чу дIачудахад цаI-ахн миллиард лососа пхандарғаш. ХIатIадоагIача шера из завод тоае лерхI, цун мощность цкъаи ахаззеи лакхлургъя. Приморье искусственни дебаду хIанз кетан горбушан яха чкъаьрий кхы а йиъ заводе. Кхы а хьалъе лерхI цу тайпара пхи завод.

Гаргарча шерашка диаззза дукхагIа кхандарғаш дIачухецаш хургда океана чу.

Хабаровск.

ГОРОД ГРОЗНЕРЧА ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНА № 41 ЙОЛЧА УРИЦКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕ ГIОЛЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

ХОАМ

1978 шера 26 ноябре хилар г. Грозаерча Октябрьски района № 41 йолча Урицки хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш.

Окружной хоржамий комиссега кхаьчад Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча ерригача участкови хоржамий комиссешкара хоржамаш дара протоколаши хоржамий округе гIолла кхаж тассарах йола данеши.

Урицки хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат хоржача дакъа лаьцар 3533 харжархочо е хоржархой спискашта юкъе бихьача берригача нахах 100 процент бараша.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаваьчоа тIехь кхаж тессар кхаж тоссача дакъа лоацаш хиннарех 99,99 процент болча харжархоша.

Нийса доацаш лаьрхIа бюллетенаш хиннадац.

Иштта, дуккха дукхагIбараш раьза а болаш № 41 йолча Урицки хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депуталла харжав **Иванов** Марат Алексеевич, эскаре гIулакх деш вар.

№ 41 йолча Урицки хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йола окружной хоржамий комисси.

ТIадоагIача шера кхашкара балхаш шоай ханнахьеи дикеи чакхдахар духьа хIанзве а кийчон мугIаре техника дIаоттаеш ба Урус-Мартановски района «Горец» совхоза мастерске ремонтникаш. ХIанз 7 трактор тоаьй цар йиълагIча квартала плана чотагIа, еррига а тоае езараш 16 трактор я.

Техника — кийчон мугIаре

Техника кийчъеча низ ца кхобеш къахьег слесара Яхъяев ТIапас, моториста Кадыров Мовладе, сварщика КПСС членалла кандидата Эзнауров Эдика, токара коммуниста Мунаев Султана. Ден нормаш 130 — 140 процент кхоачашъю царех хIараие.

Социалистически яхье хьалхалаттараш къахьегама листокаш тIеи «молнештIеи» бувц, цар къахьегам белгалбоах ахчан совгIаташца.

Болх бераштa эшаш дола хьалаш Iалашдеш мастерскеш йIоахъяьй, чухьа керда оборудовании оттаяьй.

— Йолча торонех бизза пайда а эцаш, IV-ча кварталe планал совгIа шиъ е кхоъ трактор тоае лерхI оаха,— йоах боахама керттерча инженера Тарамов Адлана.

Барт болча коллективо ше лаьрхIар кхоачашдергхиларах шеко яц.

М. ЦУРОВ.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Дикача толамашца накъадаккха лерхI пятилетка кхоалагIа шу Сунженски района «Победа» колхоза хьайбаш леладераша. Таханарча денга, шера планал совгIа 50 тонн а йолаш, 630 тонн дулхи, цхьайтта бетта план кхоачашъеш 1608 тонна шуреи паччахьалкхенна дIаеннай коллективо. КарагIдаьнна толамаш доахача доккха дакъа лаьцад доярказа, скотникаша, Iаьсий а хьакхарч а леларашa.

Укхаза Iа даккха дезаш да 3405 бежани 8500 хьакхеи. Царна зоотехнически бакъонегIа доагIача тайпара Iунал ду. Парте Центральни Комитета июльски (1978 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа къаьстта чIоагIа айбеннаб хьайбашта гIулакх деча наьха балхара бехктокхам. ТIехь-тIехьагIа лакхагIа хул цар доаха толамаш. Масала, укх тIехьарча шерашка доярказта юкъе хьалхле дIа ца хецаш хьайоагIа Терехова Надежда. ДIабахача итт бетта хIара Iаттагара 2700 килограмм шура яьккхай цо, шера план 2200 йолча. Цунна тIехьа латт хIара Iаттагара 2650 килограмм шура яьккха доярказ Албакова Iабидати Балаева Маржани.

Иштта зоотехнически бокъонаша дIадеххача тайпара хьайбашта гIулакх деш хьабоагIа скотникаш Имадаев Або, Шагров Иван. Цар Iунал деча хIара Iаттагара 2480 килограмм шура яьккхай доярказа, план 2150 йолча.

Iаьсий леладеш я Герасименко Нинаи Бойко Раисаи. Цар кхоабача хIара Iасилга деннеи буси юкъера лаьрхIача 600 — 650 грамм дулх тIаккхет, план 500 грамм йолча.

Хьакхарчий боахам, мадарра аьлча, дулх даккхара а из паччахьалкхенна дIадалара а керттера йола участок я колхозе. Цун лоархIам бовзцига болх беча коллектива. Дика толамаш доахаш ба хьакхарч лелаю Козлова Евгенияи Лазарева Лидияи. Цу шинне кхоабача хIара хурска юкъера лаьрхIача 580 грамм дозал тIаккхет ден-бус, план 500 грамм йолча. Хьакхарчий ферме къахьегача коллективо иштта дика Iунал дар бахьан долаш 8200 хурск тIаккхийттай цига планах 8044 йоагIача.

Iаи хана хIанзара толамаш лягIлургдац ала йиш я, хIана аьлча оаха хьалххехьа а яьй цу бехктокхамеча кампанена эша кийчо. Шелал хьатIакхачалехьа, ший ханнахьа тоаяь а йIоахъяь а кийчъяьй басаш, фермашка болх беча наха эша хьалаш теркалдаьд, цхьан шераи ах шераи тоъал тайп-тайпара доакъар Iалашдаьд хьайбашта.

Цу тайпара, пятилетка кхоалагIа шу дикача къахьегама толамашца накъадаккха а дилъалагIдар бIубенна дIадоладе а торонаш я колхоза хьайбаш леладерий.

С. ДЗОРТОВ,
Сунженски района «Победа» колхоза керттера зоотехник.

КХАШ ЛЕЛАДЕРИЙ БАЛХА ИТОГАШ

Республика статуправлене итогаш яьй укх шера боахамий кхаш леладераша баьча балха. Колхозийи совхозийи къахьегамхошта карагIдаьннад пятилетка кхоалагIча шера дIайийнача культурай хьувкъам дIахо лакхбе. Боахамашка чуийцад 500 эзар тонн ялат, 220 эзар тонн шекара свеклаш, 131 эзар тонн баьцадаараш. Дукхача колхозашкеи совхозашкеи геттара лакха хьувкъам хьалкхебаьб. Юкъера лаьрхIача республике хIара гектара тIара даьккхад 22,4 центнер ялат. Иззал ялат хIанзалца вIалла а даьккхадац вайцига.

Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара ялат даьккхад: Ачхой-Мартановски районе — 25 центнер, Наурски районе — 26,5, Шелковской районе — 26,7 центнер.

Хаоттама хьалаш дика хиннадеце а ялата лаьрхIа дIайийна хьажкIаш дика хьувкъаяьй Ачхой-Мартановски районе — 28,5 центнер хIара гектара тIара, Наурски районе — 29, Шелковской районе — 34 центнер.

«Шалинский» совхоза механизатораш тIайоагIача бIаьстанна юртбохама техника кийчъеш ба укх деношка. Наурски района механизатораши ремонтникашеи даь кхайкарал хьал а лаьца, цар социалистически яхь йоаржаяьй трактораши тIехьаювза инвентари тоаяра IV квартала план ханал хьалха кхоачашъе.

Октябрь бетта графиках тоае езаш ши трактор яр совхозе. Тоаьяй шаккхе а. ХIаьта ноябре тоае езача пхеннех йиъ йистеяьннай, пхелагIъяр тахан йистейоал.

Техника тоаеча балхаца дизза дакъа лоац токара Эльмурзиева Хадижата. Цо совхозе болх бу ялх шу даьннад. Коммунист Эльмурзиева социалистически яхье хьалха латташи общественни балха дика дакъа лоацаши хиларах Шалински района халкъа депутатий Совете депутаталла хержай юртахоша.

СУРТА ТIА: совхоза токарь Х. Эльмурзиева ший ремонтни мастерске болх беш я.

И. ПЛИЕВА сурт.

Шу толаме чакхдоаккх

Сунженски мехкдаьтта доахараша йоккхача дегагIозленца тIаийцар «Грознефть» объединенеи кхыча предприятейи 1978 шу толаме чакхдаккхен иттлагIча пятилетка кхаь шера программа ханал хьалха кхоачашъен яха инициатива.

Ткъаь шийттлагIча Сунженски районни партийни конференце балха ший тайпара совгIат хилар ханал хьалха 1978 шера мехкдаьтта даккхара план 12 сентябреи газ яккхара план 22 октябреи кхоачашъярах. ДIабахача итт бетта мехкдаьттахоша планал совгIа 4000 тонн мехкдаьттеи 5,4 миллион кубически метр гази яьккхай, иштта 2,9 процент лакхъяьй къахьегама овсарле а.

Управлене коллективо даьха толамаш тха наха шоаш кхо ца беш къахьегарах, чурча торонех массе а тайпара пайда ийбарах, къахьегама дикагIйола методаш балха юкъенхахьарах, производство Iилман ларда тIа вIаштIехьъяккхарах, «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа шерра йоаржаьча социалистически яхьах хьахиннад.

Социалистически яхье дикагIа дола толамаш даьхарех ба скважинашта капитальни ремонт еча цеха бурувдеттар Ф. И. Бутенко, мастер А. М. Махнычев, мехкдаьттеи гази йоаха операторааш И. В. Касаков, С.-А. Д. Бельтоев, электромонтер В. В. Мальков, газоэлектросварщик П. Н. Загородников; технологически оборудованена ремонт ю слесараш М. А. Овсянников, А. А. Бескорцев, иштта кхыбараш.

Шоай хьинареча къахьегамца белгалъяьнна я укх шера тха управлене цхьаццайола коллективаш а. Царех я пятилетка кхаь шера план СССР кердача Конституце шу дузача денга кхоачашъяь А. М. Махнычева кулгалду буровой бригада, кхаь шера план шин шереи ах шереи кхоачашъяь электрооборудованеи электроснабженеи проектно-ремонтни участка А. Л. Черкашенникова кулгалду бригада. Цу коллективашка къаьстта дика къахьегаш ба бурувдеттараш В. А. Мосненков, И. А. Хирьянов, электромонтер А. М. Самойленко.

Вай республика хIама хьакхоллара низаш дегIадоаладара хетаяьча конференце белгалдаьккхар республика мехкдаьтта доалла керда районаш хьаелланза яргйоацилга.

«Сунжанефть» НГДУ коллективана хьалхашка хIанзчул ткъо шу хьалха лаьттар санна бехктокхамеи чоалханеи, цхьабакъда, сийлахьеи декхар латт. Туха кIалхарча юрски тIоанашта бурув теха скважинаш республике эггара хьалха караерзае йолаяла езаш я. Из декхар, вай ма-аллара, чоалхане хиларо дIадех, уж санна йолча скважинашта эксплуатаци яра лаьрхха йола оборудовании Iомаяь кадраши кийчъелга.

ХIанз хьалъяь йоалаш латт ДаьттагIара № 12 йола скважин. Цу скважина лаьрхIа групповой установка хьалъяра вIашагIъелла я мехкдаьтта даккхара вокхагIвола инженер И. И. Холопов керте а волаш йола лаьрххIа группа. Лоаццача хана цу группо замерни установка вIашагIъеллай. Цхьабакъда, из скважин караерзае кийчлуча тхона тоъал халонаш нийслу. Царех да «Грознефть» объединене наькъий управлене аьхки ремонт яь никъ хIанз беха хилар. ХIаьта шоай тайпара халонаш нийслу нах балха хьакхувлача а. Сунженски АТП базови предприяте цахаддаш телхадv вахташ дIа-хьа кхувлилга Iалашдара тIаийца договорни декхараш.

Коллективо даьха толамаш хьахиннад керда техникеи технологии шерра балха юкъеяхьарах, къахьегами производствана управлени яри Iилман ларда тIа вIаштIехьдаккхарах, социалистически яхь лелаяр лакхдарах, производства торонаш лехарах иштта кхы дIахо долча дикача гIулакхех.

«Сунжанефть» НГДУ коллективо мехкдаьттеи гази яккхара техникеи технологии эргаяьккха тоа а еш, лаьттан тIоанаш кхы тIа а тохкаш балхаш деча управлене партийни комитето общественни организацешцеи администрацеи цхьана боккха теркам тIаухийт социалистически яхьа формаши методаши дегIайоалаяра, из къахьегама овсарле лакхъяра лоархIамегIара дакъа хиларах тарра.

Республикан районеи предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье коллективо цкъа санна дуккхаза а призовой моттигаш яьхай, хIаьта 1977 шера республике гIолла хьалхара моттиг а яьккхай.

ХIанз тха коллектив социалистически яхь лелаеш я «Горскнефть» НГДУ коллективаца. Из дикагIа вIаштIехьъяккхара парткомо кулгал а деш кийчъяьй социалистически яхьа условеш.

Тха коллективе шерра баьржа ба СССР 50 шу дизара цIерагIча завода коллективо дIаболабаь «ХIара балха денна — дикала Знак!» яха болам. Управлене цехаша, участкаша беш болча балхах хьахиннар социалистически яхьа экрана тIа хьахьокх. Социалистически яхье котваьнначун сийна административни зданена хьалхашка къахьегама сийлен байракх урагIйохийт, карара кара тела ЦIе байракх лу, иштта кхы дIахо дола совгIаташ а ду. Социалистически яхь яржара аьттув из лерттIа вIаштIехьъяккхарах тийша ба.

Тха управлене социалистически яхьа кхыйола формаш а я. Из я «Профессех дикагIвар», «ДикагIвола мастер», «цхьоалагIчеи шоллагIчеи класса мастер» яха цIераш яхара тIехьа лелаю яхь.

Социалистически яхьа формаш дегIайоалаеча боккха лоархIам болаш да КПСС обкомои райкомои управлене болх тоабара практически гIо а деш отчетни хана чакхдаьха тохкамаш.

«Сунжанефть» НГДУ коллективо укх шера дIабахача итт бетта баьча балха итогаш йича гучадоал хьадаьр кIезига доацилга. Цхьабакъда, долаш дола кхоачамбоацараш дIа а доахаш кхы а дукхагIа де деза 1978 шереи еррига иттлагIча пятилеткаи программа ханал хьалха чакхъяккхара.

Б. ВЛАСОВ.
«Сунжанефть» НГДУ паркома секретарь.

ЗАНЯТЕШ — ЛАКХАРЧА ИДЕЙНИ БОАРАМ ТІА

«КПСС XXV съезда решенешка хьежжа производства эффективности балха дикали лакхъяра даькъера къахьегамхой экономически образоване лоархІам чІоагІбара Башкире партийни организацеша беча балха хьакъехьа», «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа партийни дешара декхарий хьакъехьа» КПСС ЦК-ас даь соцамаш кхоачаш а деш, парте Малгобекски городской комитето белгталара болх баьб дешара керда шу дІадоладе кийчо яра.

Районе вІашагІъеллай 24 юххьанцара политшкола, марксизма-ленинизма лардий 39 школа, 38 теоретически семинар, коммунистически къахьегама 76 школа, 51 экономически школа. Политически экономически образоване системо чулаьцараш верригаш а 6000 совгІа саг ва.

Занятей лакха идейно-теоретически боарам Іалашбе безаш болча пропагандисташа курсаши семинараши чакхъяьхай. Цига йийшай царна укх шера Іомае оттаьча проблемаех йола лекцеш, дІа-хьа дагабийннаб методика эргаьккха тоаяра дешашта.

Кхетам балара дика школа хилар республиканскни районнии «Пропагандиста деноех». Цига хаьдда белгалдир дешара кердача шерара декхараш, пропагандистий группана парте областной городской комитетий грамоташ елар.

Партийни дешара сеть вІашагІйоллача хана чІоагГІа уйла тІаяхийтар пропагандистски кадраш хьахаржара дешашта. Пропагандисташта юкъе дукхагІа ба парте бараш, дикка лакхбеннаб цар образоване боарам. 277 пропагандистах 180 саг лакхера образовани йолаш ва, КПСС членаш ба.

Ерригача звеньяшкара занятеш массане а КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума материалаш Іомаяргара дІайолаеннай.

Дика чулоацам болаш, кхетаеш, деша багІараша чІоагГІа дакъа а лоацаш, вахарца айхха бувзам болаш чакхъяьлар юххьанцара занятеш «Малгобекнефть» НГДУ, Вознесенски газ чакхйоахача заводе, районни бувзама узле, геофизбазе, бурув тохара балхий управлене, «Кавказ» яхача комсий совхозе, №№ 1, 3, 6, 7 йолча юкъерча школашка, кхыча предприятешкей организацешкей.

Юххьанцара занятеш дІайолаллале дукха а хьалхагІа «Малгобекнефть» НГДУ парткома заседане дувца оттадир дешара кердача шера кийчо ярах дола дош. Цига кІоаргга анализ йир дІадахача дешара шера итогий, кердаьккхар партийнни комсомольски дешара а экономически образоване а сеть, чІоагІйир занятеш толаме чакхъяхара тІаерзаяь мероприятеш. Из бахьан долаш дешара керда шу 2 октябре дика дІадоладир «Малгобекнефть» НГДУ. Занятеш лакхача боараме чакхйоах теоретически семинарий кулгалхоша нн. Муталиева, Матвеева, марксизма-ленинизма лардий школа пропагандистеша нн. Лацина, Ф. Албогачиевас, кхычар.

Дешара кердача шера кийчо еча юкъагІа Вознесенски газ чакхйоахача завода партбюрос занятеш дика дІайоладелга Іалашдара чІоагГІа уйла тІайохийташ чакхбаьккхар болх. Заводерча политдешара кабинете хьалххагІе дика нийс а баь вІаштІехьбаьккхар болх, хьа а хержа кийчдир хиланза даргдоаца теоретически методически литература.

Вокъонца уйла а яь вІаштІехьъяьха ю занятеш чурча гІулакхий городской отделе (пропагандисташ нн. Н. М. Моковский, М. В. Агнев).

ЦІенхаштта, чІоагГІа бехктокхам а хеташ, бу болх № 3 йолча юкъерча школа теоретически семинара кулгалхочо нов. Г. М. Демиденкос. Пропагандиста хьалххагІе а дІайовзийт деша багІараштa занятей планаш, пайда эцаргбола литература харжара уйла тІайохийт, Іомаеш йола материал вахарца, моттигерча материалаца ювзаш ю занятеш.

Цунца цхьана политически экономически дешара системе занятеш вІаштІехьъяхара даькъе цІенхаштта кхоачамбоацараш а да.

Цхьайолча партийни организацеша цхьаккха бехктокхам ца хеташ леладаьд из дош. Из бахьан долаш ханнахьа хилац занятеш кирпишкий завод (директор нов. Албаков, парторганизаце секретарь нов. Эртепова), «Ачалуки» яха минеральни хий доаха завод (директор нов. Марзиев, парторганизаце секретарь нов. Точиев) санна йолча предприятешка. Занятеш лерттІа вІаштІехьъяьхаяц «Советский», «Малгобекский», «Алханчуртский» совхозашка.

Кхоачамбоацараш да комсомольски дешара системе а.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей декхар да дешара лелама чІоагГІа тІахьожам лоаттабар, занятей идейно-теоретически боарам ди тІехьа лакхбар, царех боала пайда алсамбахара хадданза йоакхо яр.

А. БЕРЕЗЕНКОВ,
КПСС Малгобекски горкома пропагандан агитацеи отдела заведующи.

Иттлагlча пятилетна хьалхарча кхаь шера план ханал хьалха кхоачашъяра, укх шера йиъагlча квартала план тІехкхоачашъяра Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединенеи Гl. Ахриева цІерагlча Назрановски «Электроинструмент» заводеи коллективаша дІадоладаь дика гІулакх чІоагГІа раьза хинна хьал а лаьца, шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегаш ба Назрановски автотранспортни предприяте водителаш.

Иштта болх беча цар доаха къахьегама толамаш а дог гІоздоаккхаш да. Укх шера итт бетта халкъа боахама мовхьаш дІа-юха дахьара план 103,8 процент кхоачашъяьй цар. ПланагІа лаьрхІачул совгІа дІа-хьа дихьад 20,6 эзар тонн тайп-тайпара мовхьаш. Тонно-километраш яра паччахьалкхен план а 108,6 процент кхоачашъяьй. Заданел совгІа яьй 1043,2 эзар тонно-километр.

Назрановски автотранспортни предприяте коллективана укх шера шоллагІчен кхоалагІчен квартале Нохч-ГІалгІай транспортни управлене предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье вІаштта шозза хьалхара моттиг а йоаккхаш, цунна еннай карара кара тела ЦІе байракхи хьалхара ахчан премии. Иштта карара ца йоалийташ цо лелаеш я КПСС Назрановски райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦІе байракх а.

Къаьстта дика къа а хьегаш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьннай М. Ш. Нальгиев, Б. С. Могушков, Я. Х. Цороев керте латта бригадаш, водитель Я. М. Газдиев, кхы дуккха бараш а. Пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь хІара сменагІа нормаш дикка тІехкхоачашъеш хьинарс къахьегаш ба уж.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадираш М. Нальгиев, Б. Могушков, водитель Я. Газдиев, бригадир Я. Цороев.

И. ПЛИЕВА сурт.

«ЦЕЛИНА» ЕШ ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОША

КХЫ А ДИКАГІА къахьегара тІахьех

Лаьтта аьха, кхыдола гуйрийнара балхаш даь а баьнна тІеххьара шекара свеклаш чуэцаш бар цхьан дийнахьа Грозненски района Ленина цІерагlча колхоза Шахтамиров Нурде кулгалдеча механизированни комплексни отряда кхаш леладераш. Диззача шерра баьча балха итог яра, тІехьа тІайоагІача хана де лерхІачун уйла яра, пайда ца эцаш йиса торонаш гучаяхара дика ди дар. Из ховш санна вера отряде колхоза агроном Дадаев Шарани. Л. И. Брежнева «Целина» яха произведени ше йийшачул тІехьагІа кхыча къахьегамхошта дІайовзийта безам болаш вера отряде Шарани. ХьатІакхаьчар делкъа ха. Кхай тІарча стане гулбелар кхаш леладераш.

— «Целина» яха Л. И. Брежнева произведени, — дІадоладир ший къамаьл агитатора, — сага эггара дукхагІа дезача беркатах — ялатах дувцаш йола поэма я. Ялатал дезагІа хІама дац дунен тІа. Из дукха е кІезига хиларга хьежжа мах бу паччахьалкхен низа. «Маьхк яле хургда илли а. Хозахета алац иштта... Нах космосах чубеннаб, хиш, фордаш, океанаш карадерзаду. кІоаргга лаьттагІара мехкдаьттеи гази йоах, атома низах кхийнаб, бакъда ялат ялат а долаш дуъ», — йоах Л. И. Брежнева ший произведене тІа. Нийса аьнна дешаш да уж. Казахстанера целина лоархІаме цхьа дош къоастаде дезаш яр — цо кхоачам боллаш Іалашъе езаш яр еррига Советски Союз ялатийца. Из дош кхоачашделга Коммунистически парте тІадиллар тешамеча ший бІухочоа — Леонид Ильич Брежневна. ХІаьта халонех ца кхераш, берригa низи хьинари оарцагІа а даьккха къахьийгар тІадилла гІулакх кхоачашдеши чакхдоаккхаши цо а цунца цхьана целина караерзаеш болх баьча наха а.

— Цу хана Казахстане Кокчетавски областе вахар со а, — къамаьл ду дІахо Шахтамиров Нурде. — Дацъа лаьцар аз а целина караерзаеча. Л. И. Брежнева произведени ешаш юха а дуьхьалъотт цу халача ханара сурт. Шелал, мух, бийсаш палаткашка меттел цхьайолча хана тракторий кабинашка а йоахар. ХІаьта а, шоаш хьадечун лоархІам кхета а беш, шоай низ дІакхоачар дора наха хьалхашка увттаду декхараш кхоачашде гІерташ. Цу хана шера дийна механизаторий курсаш чакхъяьхар аз. Соца цхьана цу хана дешаш вар, кІезигагІа вале а, бІаь саг. Комсомольски путевкаш а енна целинни колхозашкеи совхозашкеи болх бе дахийтар тхо. Л. И. Брежнева яздаьча тайпара, малагІа колхоз е совхоз укхаза я хацар лаьттагІа Іотехача бІоагІах мара. Из сона сайна бІаргадайна хІама да. Вертолетаца хьа а баьхке лаьтта хьа а къоастадийя из малагІча боахама лаьтта да ховргдолаш бІоагІа богІар, боахама цІи тІаязъяь улг а техе. Лоацца аьлча, геттара хала ха яр из.

— Целина караерзаеш турпалал гойташ къахьийгача наха тардала деза вай а балха тІа хало нийсъелча из дІайоаккхаш, цунца къовсам лоаттабеш, — аьлар агитаторо. — ХІаьта бакъдар аьлча, иштта болх бу нах ба а башун отряде. ДагадоагІий шоана бІаьсти отряде нийсденна гІулакх. Цунах звеньевоя Маковеев Петр Прокофьевича ше дийцача бакъахьа хургда.

Михои малхои Іаьрждаь цІока а долаш гІаьхха ха йола саг ва Маковеев. Уйла еш цхьа юкъ а яьккха, аьлар цо: — «Целина» яха Л. И. Брежнева произведени теркам тІабохийташ йийшай аз. Из тхо санна болча кхаш леладерех ялат хьалкхедерех яздаь да. Цудухьа дего дика хьатІа а эц. ХІаьта Ширване ювцача отряде хиннача гІулакхах дувцаргда аз.

Хьажкlаш йоацаш диса мегаш дар тхо цу хана. Слепцовски элеваторера дІаде фу дера тхона. БІарахьежача цецдаьлар тхо. БІеха, юкъс иш а нийслуш, калибровка янза яр фуна яйта хьажкlаш. ХІаьта дІае йола ца йича агротехнически дикагІа йола ха тулаш гІулакх нийслора. Элеваторе а ваха фу хувца деза йоахар цхьаболчар. Цу гІулакхa тІехьаваьлча кІезигагІа дале ши-кхо ди доврг дар. ХІаьта хьажкlаш дІае тахане а йолае езаш яр. Звено берригa къахьегамхой оарцагІа а баьха, цхьайолча хана цхьацца фийг хоржаш фу цІендеш, калибровка еш дІайийра оаха хьажкlаш. Из гІулакх чакхдоаккхаш хало мел дукха хьийгар дувца эшаш а дац. ТІеххьара хІара гектара тІара 74 центнер фуалъяьха хьажкlаш чуера оаха.

— Кхы а дукхагІа чуэца йиш хургьярий фу дика хилча? — хьаттар цунга.

— Шеко а йоацаш! — жоп делар Маковеева. — ХІаьта гурахьа дув ка бола ялат-м оаха 30 центнерал кІезигагІа доацаш чуэц хІара шера.

— Укх шера карагІдаьнначох кхоачамбаь Іе дага дац тхо, — дІадоладир дІахо къамаьл Шахтамирова. — ТІехьа тІайоагІача хана хІара гектара тІара чубахьа хьувкъам кхы а алсамбаккха хьожаргда. ХІаьта дагалаьцар чакхдаккха дикка торонаш а я отряде.

— Дуккхача дикача гІулакхашта тІахьех вай «Целина» яхача произведене, — аьлар тІеххьара а агитатора. — ХІаьта эггара хьалха — лаьтта дезаш хилара, ялата хьурмат де Іомадалара. Цу гІулакхо вІаштІехьдоалийтаргда вай дІахо хьинарегІа къахьега.

Е. КАРПОВ.

СУРТА ТІА: агитатор Дадаев Шарани «Целина» ешаш воалл механизатораштa.

Автора сурт.

Социализма мехкашка

СЛОВАЦКИ ПРЕДПРИЯТЕ САРАТОВСКИ МЕТОДАХ

Словаке къулбехьен даькъ тІа улла «Дусло Шаля» яха химически комбинат — Европерча цу тайпарча предприятеех эггара йоккхагІъярех цаІ. Цун продукци — промышленноста йола тайп-тайпара химикалеш, хІаьта иштта химически удобренеш — дунен дерригача мехкашка йовзаш я.

Укх шера ткъо шу дизад комбината. ХІанз индустриальни гигант уллача моттиге хьалха керттерча даькъе юрта боахамца бувзам бола верригa а виъ бІаь саг а вахаш йола йоккха йоаца юртилг яр. Тахан укхаза хьахиннай вахаш ткъо бІаь гаргга саг а волаш йола Чехословаке масштабагІа дикка йоккха город. Дуккхаза вІаштІардаь комфортабельни цІенош, административни здaнеш, магазинаш, гостиницаш, химически гиганта ший корпусаш я хІанзара города сибат хьадаьр.

Комбината директорца Штефан Урбанца къамаьл хилар са бийсанна ха яхача хана. Тхо хІаьтта мара дайза доаццашехьа, балха ди чакхдаьнна дуккха ха йоллашехьа, директорий массаза а хулча тайпара, къоаста ца деш дуккха гІулакхаш доллашехьа, раьза хилар из ше дуккхача шерашка болх беш волча комбинатах дувца. Боккха ба цу химически гиганта лоархІам промышленноста кхыча доакъошта, эггара хьалха ЧССР юрта боахама. Шаляс арахеца удобренеш хиннаецаре, хІанз шоаш долчча бесса лакха хургдацар юрташкарча къахьегарий хьокхамаш — масала, цхьан гектара тІара чудахь цар 50—60, цхьацанахьа 70—80 а центнер кІа.

— Тха комбинат лакхача хьокхамашка кхаьчай ерригача ялх эзар сагах латтача коллективо — болхлоша, инженераша, партийни организаце — низ ца кхобеш къахьегарагІа. Нагахьа санна хьалхарча шерашка арахецача продукце боарамаш итташ эзараш тоннашца дусташ хиннадале, хІанз цун чот бІаьш эзараш тоннашца лелаю. Еррига ткъаь шера арахийца тайп-тайпара химически удобренеш 5,5 миллион тонн я.

«Дружба» яхача мехкдаьтта проводо лу комбината бедал. Уккхаза хул советски мехкдаьттах удобренеш а, хІаьта иштта кочамаш, костюмаш, чухьа дувхаду баразкъаш, вешта аьлча советски нйдархочоа дика довзаш дола товараш хьадарга долха синтетически таьш а шоаех хьаду маьхера веществаш. КІезига яц предприяте советски оборудовани а. Дуккха технологически процессаш а иштта советски Іилмахоша кийчъяь я. Комбинате чІоагГІа доккхал ду тайп-тайпара дола декхараш къестаде гІо деча советски электронно - вычислительни машинах. Цунах хетта аьлча, комбината директора балха ди, дукхагІча даькъе, ЭВМ хьателача ерригача цехаша деннеи бийсаннеи баьча балхах йола сводкаш Іома а йий дІадолалу.

Штефан Урбана дийцачох эггара чІоагГІагІа теркам тІаэзар са продукце дикала доал дара саратовски метод комбинате юкъейоалаяра дешо.

— Советски Союзе саратовцаша шоай фабрикашкеи заводашкеи продукце дикала доалдара эффективни система юкъе а йоалаяьй, хІаьта цу система ше дика хилар кхыча предприятешка а хьа а хьекхад аьнна хезача, — дувц Штефан Урбана, — оаха лаьрхІар из система тхоай комбинате а юкъейоалае. 1976 шера цхьоалагІча декабре официально юкъейихьай из. Из бахьан долаш оаха, продукце дикал лакхъянь ца Іеш, хьалха теркал ца деш хинна кхоачамбоацараш дІадахара чотах дикка алсамъяьккхай производственни процесса къаьст-къаьстача звеньяйи болхлойи къахьегама эффективность.

Продукце дикал лакхъяр — тха керттера декхар, — дІахо дувц директоро. — ХІаьта из атта гІулакх дац, предприяте коллективо чІоагГІа низ тІабахийта безаш да. Дикала комиссеца цхьана ОТК хІара денна хьеж арахецача продукцега. Из дикагІа хиларен вогІа хиларен бахьанаш чІоагГІа тохж, хІаьта коллектива балха итогаш бетта-бетта ю «дикалла деношка».

Оаха оттаьй балха безам тІабахийтара йола материальни система. Нагахьа, масала, моллагlча болхлочун продукци бІарччача бетта «тІехдика» мах беш чакхйийлача цун алапена 3 процент тІатох. Нагахьа санна тІехдика продукци вІаштта кхаь бетта кийчйой, алапена ялх процент тІакхет. Цу тайпара продукци бІарччача шера арахийцача цунна бокъо лу ше шийна тІахьожам лоаттабе. Цул совгІа, болхлочоа премена эзар крон лу (100 сом гаргга. Авт. белгало). Ше шийна тІахьожам лоаттабе бокъо луш йола дипломаш — хІаьта уж 250 сага еннай — дІател доккхий цІейш долча деношка чІоагГІа езъеш. Хьалхалаттараш Сийлен улга тІа боах. Иштта цхьана таръю оаха материальнии моральнии стимулаш...

«Дусло Шаля» ерригача коллектива балха лакха мах баьб. Дукха ха йоаццаш Словацки Социалистически Республика промышленноста министерства «ТІехдикача продукце предприяти» яха цІи еннай комбината.

Миштай химически комбината дегІаахара перспективаш?

1981 шера, социалистически экономически интеграце комплексни программага хьежжа, предприяте арахецаргья резина хьаяра эша лаьрххІа йола химикалеш. Керда продукци иштта Советски Союзе а кхоачаргья.

О. СПИРИН,
АПН соб. корр.

Культуреи вахари

ХЬАЬКЪАЛ ГУЛДАЬ МОТТИГ

ХІанз хала да Советски Союз бахача нахах диъ дакъа дича кхо дакъа йоазув ца ховш бола мохк хинна хилара теша. 1917 шера Октябрьски социалистически революце хьайийллар халкъа хьалхашка просвещенеи духовни хувцамийн чот-са йоацаш дукха торонаш. Цу даькъе боккха лоархІам болаш яр библиотекаш.

В. И. Ленина общества социальни вахаре хьинаре дакъа лоацаш йола культура центраш лаьрхІай библиотекех. Цо дуккхаза белгалдаьхад, библиотекай общественни функци халкъа юкъе книжка шерра лелилга вІаштІехьдаккхар, къахьегамхошка даим книжкаш дешийтилга хинна ца Іеш, советски наха мехка политически вахаре, паччахьалкхенна доал деча хьинаре дакъа лоацаргдола гІулакх вІаштІехьдаккхара гІо делга а хилар.

Іалыьмате боккха бар библиотекай лоархІам вай мехка йоазув ца хар дІадоаккхача. Нагахьа санна Сийлахь-боккха Октябрь хилалехьа эрсашта юкъе йоазув ца ховш бола нах 70 процент совгІа хиннабале, Юкъерча Азе йоазув ховш хинна нах таджикашта юкъе 3,9 процент, казахашта — 2,1 процент, узбекашта юкъе — 1,6 процент мара бацар. Таджикски классика С. Айне, из ха хьоаяь яьхад моттигерча бахача наха юкъе йоазув ховш вола саг лаха яьссалене сома га лаха санна хала дар. Кхетадеш мадарра, библиотекай гІулакх геттара шортига дегІаухар, хІаьта ишта а массанахьа ахацар. Іилма библиотекаш Россе европейски даькъа тІарча массехк йоккхача городе яр, укхаза хьаьяр эггара хьалхара массанена лаьрхІа йола библиотекаш, хІаьта мехка баьха берригa нах 160 миллион саг волаш книжкаш дешараш 2 миллионал совгІа бацар. Мехка баьхача нахах 80 процент лоацаш хиннача юрта баьхарашка практически вІалла кхоачаш а дацар книжка.

1919 шера граждански тІом чакх а балалехьа хІанзарча Юкъерча Азерча советски республикай территорех доккхагІа дола дакъа чулоацаш хиннача Туркестански республика правительства «Библиотекашта национализаци ярах» соцам тІаийцар, хІаьта шу даьлча укхаза 500 тайп-тайпара библиотека учреждени хьахилар. Цу тайпара болх чакхбаьккхар мехкарча кхыча къамий республикашка а.

Эггара хьалхара библиотекаш, В. И. Ленина тІахьийххача бесса, книжкаш дешараш болча шоаш ихай. Иштта, Юкъерча Азерча республикашка уж юрташка, чайханашка ехкар, йоккха йоацача библиотечкашца ІалашйораСоветски Іаьдала политиках нах дІакхетабе а йоазув ца хар дІадаккха а гаьннарча кочевьяшка ухийташ хинна караванаш а. Къилбаседерча халкъаша библиотекаш дІаюха кхухьар саьрчи жІалеши а деже.

Тахан СССР-е баха берригa нах практически йоазув дешар ховш ба. Болх беш болча наха юкъе диъ даькъах кхоъ лакхереи юкъереи образовани йолаш да, хІара кхоалагІа вола саг деша вагІа мехка (90 миллион саг совгІа). Советски гражданий мукъагІа я 4 миллиард книжка чудола 350 эзар библиотека.

Тайп-тайпара ханаш а хьашташ а долаш болча книжкаш дешараштa лаьрхІа дола книжкаш чудолча библиотекаел совгІа йолаш я дешархошта, студенташта, доазол дехьарча авторий книжкаш цар меттала дешараштa, кхыбараштa лаьрхІа специализированни библиотекаш.

Книжкаш дешарий конференцеш еш йола, литературащца, художникащца, артистащца нах вІашагІбетталуш йола шоай тайпара культурни центраш а библиотекаш. Библиотекаш — из хІаране пайда эца йиш йола хьакъал гулдаь моттиг.

(АПН).

АРХАНГЕЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаю «Харп» яха колхоз — Ненецки автономни округе боккхагІбарех хьайбаш леладу боахам ба. Тундрови дьгІенашка доажаду 22 эзар саьрч, йолаш я 700 бежана лаьрхІа ферма, сигала бесарча песеций ферма а. Заполярни боахамо хІара шера дулхи бекхи бохкаш эцаш бола пайда цхьа миллион ах миллиони сом совгІа ба.

«Харп» яхача колхозо толамаш дахар — боахама дика доал дарах хьахиннар да. ХІара шера тоалуш доагІа тундре къахьегашбарий къахьегамеи вахареи хьалаш. Вахарах шоаш дІакъаьстараш лерхІаш бац бежа Іуй: вертолеташца, вездеходашца, мотонарташца продукташ, товараш, почта, медикаменташ кхухь царна. Саьрч леладерий дезал бах дахчах даьча цІеношка — Красное яхача поселке. Йоккхача паргІатача школе-интернате дешаш да саьрч леладерий бераш.

СУРТА ТІА: № 8 йолча саьрч леладерий бригада болхло Капева Елизавета портативни радиостанцера Красное яхача поселкерча абонентага къамаьл деш йоал.

С. ГУБСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Иттлагlча пятилетка мулаш

Экономика дегІаахара керда этап

КПСС XXV съезде белгалдаьхар, шоай керттерча декхарашка а, боахама балхий кІийлен тІарча. лостамашка а диллача нйслагІеи иттлагІеи пхе шерий планаш вІашагІа яла йиш йоацаш ювзаенна хилар. Цунах хетта карарча пятилеткана юкъедихьадар хьатІадоагІача 30 шера оттаьча дуккхача хана йолча ориентирий дакъа.

МалагІаш я 70-гІа шераш декъаденнача хана вай экономика дегІаахара специфика къоастаеш йола керттера башхалонаш?

Хьалхаръяр — экономика стабильно дегІаахар. Мехка къаман доход дегІаахара темпаш белгалъяьй 70-гІа шераш декъадалалехьа фактически кхаьча хиннача боараме — 5 процент гаргга. Из процент максимальни дац советски экономикана — цун дегІааха йиш я кхы а лакхагІча темпагІа. Цхьабакъда, из процент ховшехьа юкъейихьаяр плана, дикала хьокхамаш лакхдара эша хьалаш Іалашдара. Из хІама деш теркал даьдар, СССР тІеххьарча итт шера ший экономически потенциал шозза совъяьккха хилар.

ШоллагІа йола башхало къаман доход дегІаахара экстенсивни факторашца ювзаенна я. ДІаяхача пятилеткаца нийсъча уж фактораш (балхахой дукхал, капитальни вложенеи боарам, Іалама-бедала ресурсаш яхар) шортагІча темпашца дегІаух. КхоалагІа башхало — къаман доход дегІаухача интенсивни фактора дакъа чІоагГІа совдалар. ТІеххьара а, йиъагІъяр — халкъа боахама ерригача звеньяшка балха дикал чІоагГІа лакхъялар.

Карарча пятилетках дІадахача шин шера лакхбеннаб промышленни производства боарам 11 процентага гІортташ, юрта боахама шера юкъера валови продукци — 7 процент, къаман доход — 9 процент.

Промышленности юрта боахами дегІаахара темпаш стабильни хиларо тешал ду мехка экономикага низ беннa хилара. Цо торо хулийт боахама потенциала кхоачам боллаш нагрузка ца лоаттаелга е цунга сов болх байтилга санна дола гІулакхаш ца хилийта, ресурсех пайда эцара нийса режим Іалашъе. Масала, пятилетка хьалхарча шин шера капитальни вложенеш 7 процент тІакхийттай, вешта аьлча мехка къаман доходал зелуш шортагІа дегІаихай. ДІаяхача ханашка нийслуш хинна хьалаш иштта дика дацар: капитальни вложенеш къаман доходал сихагІа дегІауар.

Сево меттаоттаду экстенсивни фактораш хьалха санна сиха дегІаухаш ца хилар? Из меттаоттаду леррагІа чакхйоахача халкъа боахама интенсификаци яра наькъо. Дерригача доакъошка, металлурге а тІехьа, хІанз керттера теркам тІаухийтт структура тоаяран арахецача продукце дикал лакхъяраи. Советски экономика Іалымате йоккхача здане керттера низ тІалатта конструкци эффективностах хиннай хІанз. 1976 шера къахьегама овсарле дегІаяро 4 миллион сага къахьегам кхобир мехка, 1977 шера — 3 миллион совгІча сага. Теркалдергда вай, из толам СССР эггара чІоагГІагІа болхлой кулгаш ца тоъаш хиннача хана баькха хилар.

Наьха къахьегама метта дІаэттар укхаза кердагІа йола техникеи технологии. ХІанз цхьан шера хьаду вай мехка йиъ эзар гаргга цІи йола машиний оборудоване, аппаратий, приборий, автоматизаце средствай керда тайпаш, оттаю 12 эзар гаргга комплекс механизированни, поточни, автоматизированни линеш. 5 эзар гаргга участок, цех, производство комплексни механизацеи автоматизацеи системага йоакх.

Цхьаькха хьокхам а ба: дикала эггара лакхагІча категорех йола изделеш арахецилга СССР совдоал хІанз шера кхоалагІча даькъа — ерригача арахецача промышленни продукцел массехказа сихагІа. Из бахьан долаш экономика пайданеча действе коэффициент, кхетадеш да, лакхлу.

Иттлагlча пятилетка лоархІамегІара проблемаш толамца къестаярах тийша да 90-ча шерашка а дІаходолхача шерашка а СССР оттаргдола экономически хьалаш. Къоасттадаь аьлча, шеко йоаццаш, белгалъяргья Іалама - климатически хьалий диканна йоацача воздействена нейтрализаци е йиш хулийтаргйола юрта боахаме яь Іалымате йоккхий капитальни вложенеш. Царех хьахиннараш, долчча бесса аьлча, холуш да тахан а. 1977 шу Іалымате хала дар, амма, цунга хьежа доацаш, чудена дерригга ялат 195,5 миллион тонн хилар 1971 — 1975 шерашка юкъера лаьрхІача даьннар 181,6 миллион тонн хиннача.

Дани шерлуш латт советски экономика бедала база. ЛоархІаме да укхаза белгалдаккхар, оахкалаш хьалтоха йоахка доакъош малхбоалехьа довларо, дукха мах дІабода пайдане оахкалаш йоахка тІавала веза моттигаш караерзаро дукхагІа даькъе лакхча а кара кхоачамбаьа продукция дІадоладар. Бакъда, СибаргІа доаккхача мехкдаьттагаш Іалама газаги дІадодар ду мехка европейски даькъе. Амма, вокх оагІора лаьрхІача, доагора - энергетически балансера цу эффективни энерги боалнар дебар дадоз дикка лакхадар ресурсай чІоагІа кхомбар да.

Альгимантас ЛЕБЕДИНСКАС,
экономически Іилмай кандидат.

ТІАИЙЦА ДЕКХАРАШИ УЖ КХОАЧАШДАРИ

КХАЬ ШЕРА ПЛАНАШ— ХАНАЛ ХЬАЛХА

Чакхдоалаш латт иттлагІача пятилетка кхоалагІа шу. Дикача къахьегама хьокхамаща чакхдоаккх из ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза коллективо.

Парте XXV съезден Центральни Комитета декабрьски (1977 ш.) Пленумен решенешта гІулакхашца жоп далара шерра социалистически яхь а йоаржаяь, Іалашдаьд дукхагІа юртбоахама продукташ йоахилгеи паччахьалкхента йохкилгеи.

Укх шера совхоза коллективо Даьхента дехкад 1340 тонн ялат, план 1230 тонн йолча, шера планаш тІехкхоачаш а еш 700 центнер дулхи 132 центнер тхаи дІаденнад. Октябрь бетта юкъе кхоачашъяьй шура йохкара план а. Бутт совгІа ха я пятилетка диъалгІча шера чотах болх беш совхоза къахьегамхой бола.

Иштта болх дІабахьаро торо еннай кхаь шера йола юртбоахама продукташ йохкара план ханал хьалха кхоачашъе. Иштта, ялат дохкара кхаь шера план 113 процент, дулх дохкара — 107, шура йохкара — 100 процент, тха дохкара план — 115 процент кхоачашъярца белгалдаьккхад оаха кердача Конституце хьалхара шу дуза ди.

Эггара лоархІамегІа да къонача боахамо бу болх пайда луш вІаштІехьбаккхар. Пятилетка хьалхара ши шу 139 эзар сом пайда беш чакхдаьккхад совхозо. ХІаьта ер шу оаха чакхдаккха лерхІ 150 эзар сома пайда болаш.

Цу толамий ларде латт «ХІара кхайна — дикала тІезнак!», «Улув цхьаккха тІехьавусар воацаш» яхача девизех болх баьча йоккхача коллектива къахьегам.

Партийни организаце хьалхленца социалистически яхь тха боахаме лаьрххІа лелаеш хилар хьагойт цхьан хьокхамо. Укх тІехьарча шин шерей нийс беттей балха итогех МагІалбикерча совхозашта юкъе ворхІазза социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай коллективо. Берригача тха къахьегамхой къаьстта чІоагІа дог гІоздоаккхаш да укх шера Октябра цІей хьатІакхоачаш яьча итогех тхоай совхозо яхье хьалхара моттиг а КПСС МагІалбика горкомеи халкъа депутатий Совета исполкомеи карара кара тела ЦІе байракх а яккхар.

Совхоза толамех къаьстта доккха дакъа доалл кхаш леладерий. ХІана аьлча, дуккхача даькъе цар балхах тийша да хьайбаш леладерий гІулакхаш а. Къаьстта беркате къахьийгад коммуниста Н. З. Халина кулгалдеча отряда механизатораша. Уж ба совхозе лерттІа Іунал деш ялаташ хьалкхедаьраш, халонашта тІехьашка ца боалаш лоацчача ханашка кІимарс чакхбаьккхараш, паччахьалкхенга ялат дохкара план ханал хьалха кхоачашъелга Іалашдаьраш.

Механизатораш ба совхоза хьайбашта шортта Іана кхоачам беш гІожа а моша а доакъараш Іалашдаьраш а. Укх шера совхозо Іай доахани жан латтача моттигашка дІаеллай 6200 тонн хьажкІий силос, план 2340 тонн йолча. Вешта аьлча из хул шин шера планал дукхагІа.

ЛерттІа йоакхо яьй хьатІадоагІача шера дика хьийкъа ялаташ кхедара а. Эггара дикагІча агротехнически ханашка 1100 гектара тІа дІадийнад ка бола ялаташ, план 950 гектар йолча. Ахархочун бІарг хьоасташ дика тІадаьнна латт уж. ХІанзлехьа дика аьха зябь Іойиллай бІаьсти дувча ялаташта.

Механизатораашта юкъедукха ба массе а хана тІехдика къахьегаш, социалистически яхье хьалха латташ хьабоагІа болхлой. Масала, ялаташ чуэцача хана комбайнерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхарча моттиге хиннав комбайнер Никишин Михаил Александрович. Шин агрегатаца цо хьекха касарах Іодиллар 200 гектар ялат, 400 гектар аьрдар, 7000 центнер ялат а доаккхаш.

Механизатора Провоторов Борис Ивановича МТЗ-50 яхача трактора тІехьа комбайн а тесса 3300 тонн моша хІажкІаш хьекхай силоса, 300 гектара тІа оахама кІал минеральни удобренеш тайсай, дуккха кхы балхаш кхоачашдаьд. ЦаІ-ах шера условни оахама норма яьккхай цо укх шера шин тракторца.

Эггара низ болашагІа йолча Т-150 яхача тракторца хІара дийнахьа 150—200 процент нормаш кхоачаш а еш совхоза кхаш оахаш хиннав механизатор Мутиев Іараб. ХІанз шин новкъосташца цхьана «Алханчуртский» совхозе зябь оахача новкъостал деш ва из.

Цхьана ка бола ялаташ дІадувш хиннаб лакха говзал йола тракторист Хамидов Бексолтеи къона механизатор Халин Александри. Из болх цар тІехдика чакхбаккхара тешал ду дика тІадаьнна латтача ялаташа. Къонача новкъоста хьехамча волаш хьавоагІа Бексолта.

Социалистически яхье хьалха латтарашкара хьокхам а эцаш, ялаташ кхедеча, уж чуэцача, доакъараш Іалашдеча, гурахьа ялаташ дІадувча, кхы балхаш чакхдоахача лакхача овсарленца къахьегаш хиннаб совхоза итташ механизатораш. Царна юкъе ба трактористаш Ашаханов Муса, комбайнер-механик Шагров Павел Егорович, шофераш Килоев Ваха, Коттоев Нурдин, слесарь-наладчик Киселев Алексей Филиппович, дуккха кхыбараш.

Хьайбаш леладерашта юкъе социалистически яхье хьалха латташ хьабоагІа божа беттараш Дадаева Амсат, Ахметова Таибат, Іаьсий леладеш йола Туршиева Зазо, кхыбараш. Массарел хьалха кхоачашдаьд цар укх шерара а пятилетка хьалхарча кхаь шера а декхараш.

Дика къахьийгад совхоза комсаш лелаераша а. 230 гектара тІа дІаегІа комсаш я совхозе. Царех дукхагІъяраш пятилетка чакхйоалача шера хьувкъам бала безаш я. Царна Іунал деш, нийлха йолча кердаяраш дІайогІаш дукха къахьийтад соахка гурахьа а укх шера а говзал йола агроном Гетагазов Борис управляющи волча комсаш лелаеча отделене болхлоша. Дика эттача ханах пайда а эцаш, хІанз а керда комсаш дІайогІаш ба уж. 1980-ча шера 800 гектар дІалоацаш хургья совхоза комсий плантацеш.

Иштта дикача хьокхамашца пятилетка кхоалагІа шу чакхдоаккхе а, цхьадола хІамаш лерттІа дац тха балхаца. Геттара ледара латт совхозе нах чубаха цІенош а боахама эша гІишлош а хьалъяра гІулакх. Укх пятилетка хІара шера 4543 квадратни метр цІенош хьалде дезаш хиннача, шин шерей 10 беттеи оаха хьалдаьраш 1287 квадратни метр мара дац.

Совхоза низаца кхы вІаштІехьа а далац из. ХІана аьлча тхона тоъац гІишлон материалаш, гІишлош хьалъю болхлой. Яц эша техника а. Цу даькъе гІишлош еча организацешкара цІенхаштта новкъостал эш МагІалбикерча къонача комсий боахамашта.

Юрта боахама къахьегамхошта, къаьстта а хьайбаш леладерашта, хьалхашка кердадоккхий декхараш оттадаьд КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцамаша. Паччахьалкхен планаш оаха толамца кхоачашйой а, цу кердача декхарашца нийсдича, геттара лоха да тха доахан кхоабача ферма тахапара хьокхамаш. 2000 килограмм мара яц шера кхоабача цхьан Іаттагара йоаккха шура. Из боарам дІахойодача хана шозза лакхбе безаш да КПСС ЦК Пленумо белгалдаьха доазонаш. Дуккха хІамаш де деза кхашкара йоаккхача продукце хьувкъам лакхбеш а.

Из кхета а деш, кхаш леладара культура лакхъеш, доахана фу тоадеш дуккха гІулакхаш чакхдаха лаьрхІад совхозе дІахо йодача хана. Масала, хьатІадоагІача шера дикача фух дола духхьашха дахка доахан доаладе лерхІ оаха тхоай ферме.

КПСС ЦК июльски Пленума соцамаш вахаре чакх а доахаш, пятилетка диъалгІча шера кхы а дикагІа къахьегама хьокхамаш даха лаьрхІа ба совхоза къахьегамхой.

С. БУХАДИЕВ,
ГІ. Ахриева цІерагІча комсаш лелаеча совхоза директор.

* * *

230 гектара тІа дІаегІача комсех дукхагІъяраш пятилетка чакхйоалача шера хьувкъам бала безаш я. Укх аьхки де мел дезар даь, ханнахьа дика лаьттах екхай уж. Гуйре хьатІайоагІаш хьежача комиссе районе эггара дикагІа лаьрхІай ГІ. Ахриева цІерагІча совхоза комсий бешамаш.

СУРТАШ ТІА: 1. Отделене управляющи Б. Гетагазови (аьрдехьарвар) бригадир А. Шатаеваи (аьттехьара шоллагІъяр) къонача болхлошта комсаш дІа мишта йогІа еза дІахьехаш ба.

2. ДІайогІа комсаш кийчъеш боахк къона болхлой Дадаева Тамареи Хадизова Лейлаи.

3. Комсаш дІайогІача эша хий агрегата чудотташ ва Ашаханов Муса.

Б. ЧЕРБИЖЕВА сурташ.

Доазол дехьара

Кхоана-Югославски халкъий къаман цІей, республика Ди

С Е Р Б Е — СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ БОЛАР

Серби йовза волавала бакъахьа да Іалам Іалаьмате хоза хиларца белгала йолча цун малхбоалехьарча районашкара. Шеко йоацаш, эггара хозагІа йолча моттигех цаІ я Джердап, е Дуная аьшка коанаІараш, низ болча хиво Малхбузен Карпаташка шийна никъ билла Европе эггара бІаьхагІа бола чІож.

ЧІож эггара готтагІа болча моттиге бердаша тоІадаь хий Іалаьмате чехка дода. «Джердап» яха энергетически комплекс хьалъялехьа, кхьметтел эггара низ болашагІа дола додача хи тІа лела кемаш а дохаладар шоай низаца укхаза гІолла урагІа. Уж дІаувзар готтача машинновкъа лийннача лаьрххІача паровозаша. ХІанз из бац. Советски Союза технически гІонца Югославеи Румынеи цхьана хьалъяьча низ болча электростанце бетонни плотина Аьшка КоанаІарашка Дуная хий хьалъайдаьд, цун сухал лохъяьй, кемаш дикка аттагІа леларгдолаш.

Малхбузен Сербех, хьалха тІехьайнса хиннача краях Югославе эггара лоархІамерча промышленни районех цаІ хулаш латт. Боре я, масала, Европе эггара йоккхагІа йола цІаста лоаладу заводаш. Укхаза хІара шера 150 эзар тонн цІаста лоаладу. Уж заводаш чуйоагІача горни комбинато арахец иштта минеральни удобренеш, хІаьта цул совгІа, бакъдар аьлча, кІеззигача боарамах, дотув, платина. Из, ма-дарра аьлча, йерда предприяти я, хІана аьлча дуккхаза а модернизацеши реконструкцеши ярагІа тІом а хьалехьа хьалъяь хиннача къаьнача цехех хайра хІама дисадац.

Республика малхбоалехьарча оагІорахьа эггара йоккхагІа йола промышленни центраш Крагуеваци Ниши я. Хьалхарчун визитни карточка — шера 170 эзар Югославе популярни йола «Застава» оала легковой автомобилаши «Фига» яха советски «Запорожец» санна йола малолитражкаши. Производственни кооперацех йолча Тольяттерча Волжски автомобильни заводацарча соглашенех Крагуевацки автомобилашъераша лоаттаю Советски Союза дуккхача боараме «Жигулешта» эша узлаши комплектующи деталаши. Югославе юкахкухь Волга тІарча заводера мехка Іалаьмате чІоагІа хоаташ йола кийча автомобилаш.

Ниш яха город йовзаш я Югославе цига «Электронска индустрия» яха фирма хиларгІа. Цун электротехнически заводашка къахьегаш ва хІанз 24 эзар совгІа болхло. Хетаргахьа, цаІ хинна а марка «ЭИ» тІалатташ йола изделиш цІагІа йоацаш цхьаккха а дезал хургбац Югославе. Фирмо арахец радиоприемникаш, телевизораш, электрообогревательни прибораш, плиташ, барзкъаш дутта машинаш, дуккха кхыдола электротехнически товараш. Предприяте тІеххьарча ханара боккха толам ба бос болча телевизорийи электронно-вычислительни машиниийи производство караерзаяр. Ноябрь болабеннача деношка белгалдаьккхар «Электронски индустре» 30 шу дизар.

Цецвоаккхаш хувцамаш хиннад халкъа Іаьдал латтача шерашка Сербе ерригача кхыча районашка а. Цар кІийле я Югославе социализм хьалъеча хьинаре дакъа лоацача болхлоша, инженераша, техникаша берригача кхыча къахьегамхоша шоай низ ца кхобеш хьега къа. Сербе хьалъяьй дуккха йоккхий промышленни комбинаташ, заводаш, электростанцеш, модернизаци яьи реконструкци яьи шеръяьй къаьна предприятеш. Хьадаьд автомобилашъер, тракторашъер, мехкдаьтта чакхдоаха, электротехнически дараш санна дола промышленноста керда доакъош. ТІом хилалехьарча юкъаца нийсдича промышленни производство дегІаенай республике 18-зза. Дехкад керда машинеи автомобильнии наькъаш. Дошхий толамаш даьхад юрта боахаме, къаьстта а югославски ялата хьаст болча Воеводне.

Югославски ялх республикана юкъе эггара йоккхагІъяр я Серби. Цо дІалоац берригача мехка территорех 35 процент. ХІанз цига вах 9 миллион гаргга саг. Уж ба Югославе бахача нахах 41 процент. Республико дуккха дакъа лоац шерагара шерага шерлуш а дегІаухаш а латтача Югославеи Советски Союзои цхьана леладеча гІулакхашка. Советско-югославски бувзамаш мел шерденнад хьахьокх Югославе арахьарча торговле хьалхара моттиг Советски Союзага хиларои советско-югославски товарооборот 3 миллиардага кхаьча хиларои. Сербех аьлча, советски технически гІонца хьалъяьй Косово, Костолаце, Обреноваце йоккхий теплово электростанцеш, реконструкци еш я Смедеревера металлургически комбинат. Сербски гІишлошъеча организацеша дакъа лоац СССР гостинични комбинаташ хьалъеча.

Белгалдаккха деза, Россеи Сербеи халкъашта юкъерча доттагІленни цхьоагІони овлаш кІоаргга исторена чудолхаш хилар. Цар кІийле хьахиннаяр сербски халкъо пхи бІаь шера туркий Іазапа духьала къовсам лоаттабаьча халача хана, Россе сербски патриоташта новкъостал а деш. Дукха эзараш болча сербаша дакъа лаьцад Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революценен Россе хиннача граждански тІеман юкъе, Советски Іаьдал лорадеш.

Шин мехка юкъерча гІулакхий историе сийлен оагІув яр шоллагІа дунен тІом болча хана гитлеровски гІаьрахошта духьала цхьана лоаттабаь къовсам. Германи тийшача балхах СССР-ах ма-леттинге а гитлеровски оккупанташта духьала Югославе герз бе а доаллаш восстани йолаярах йола решени тІанийцай КПЮ политбюро И. Броз Тито предложенех. Повстанций эггара хьалхара толаш яьлар 1941 шера 7 июле къулбамалхбузен Сербе. 1943 шера январь тІакхоачаш Югославе халкъ-мукъадаккхара эскара мугІарашка латаш вар 300 эзар совгІа тІемахо. 1944 шера, гитлеровски полчицаш йоха а еш, Советски Эскар югославски доазонашка кхаьчача, советскии югославскии бІуша цхьана тІемаш а деш мукъаяьхар Сербе малхбузенгахьара районаш, цу даькъе Югославе столица Белград а йолаш. Югославски халкъаша бицбалийтац сербаски лаьтта байна советски бІухой.

29 ноябре, ерригача Югославе а санна, Сербе белгалдоаккх республика Ди. 1943 шера цу дийнахьа Югославе халкъ мукъадаккхара Антифашистски веча ШоллагІча сессе тІанийцар кердача югославски паччахьалкхенна кІийле елла лоархІаме решенеш. ХІаьта нийсса ши шу даьлча цу дийнахьа Учредительни собране сессе дІакхайкадир Югослави федеративни халкъа республика хилар.

Укх шера республика Ди дезду мехка июнь бетта хиннача Югославе социалистически общества хьалъяра керда доккхий декхараш оттадаьча коммунистий Союза XI съезда решенеш кхоачашъяра маІанагІа.

Д. ДЫМОВ,
ТАСС корреспондент.
Белград.

Лодзера текстильни промышленность дегІайоалаярах цунна модернизаци ярах ПНР-е дІаухнйт итташ миллионаш злотых. Дукха хана деиз цу городера фабрикаш Польшаана «дувхар» даь, кІадай мода белгалъяь ца Іеш, хІаьта иштта дунен тІарча рынке шин продукци шерра лоаттаеш а хиннай.

СУРТА ТІА: Лодзерча «Вистона» фабрикера хІанзара трикотажни машина.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ХЬАЛ—ЦХЬАН КІИРАГІА

ГЕРЗ ДІАДАККХАР — ЗАМАНО ДІАДЕХАР

Социализма мехкаша дерригача дуненга цІаькха а дІахьекхар герз Іоаделга социадайтаран тІом хьара бола кхерам дІабаккхаран боарам боацаш шоаш тІехьа хилар. Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхенаша Москве тІанийца Деклараци чІоагІа дІахезай. Дуккхача откликаш тІа белгалдоаккхаш ма-хиллара, цу тІа оттадаьд европейски кхерамзле чІоагІъяра эггара актуальнегІа дола дешаш, белгалдаьд кхохкам кІаьдбарей герз дІаданкхарей процесс дегІайоалаяра тІехьа къовсам лоаттабара хоадам боллаш дІахо де дезараш.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета совещане яь машаран дунен халкъашта юкъерча кхерамзленией керттера кхерам герз дІахо Іоадеши из Іоаделга чІоагІдеши хиларах латташ хилара хьакъехьара вывод нийса лоархІаш да дунен общественноста шерра гІозараш. Вовзаш волча американски общественни деятела У. Каффина аьннад «США-ан НАТО мехкашеи тІанийцача тІема гІулакхашта лаьрхІа дуккха итташ миллиардаш доллараш ассигнованеш тІатохара хьакъехьарча решене кхерамзле чІоагІъяц, хІаьта цо дуне ядерни Іоажала гарга дуг», аьнна.

Дуккхача комментарешка белгалдоах герз хьаделга хадданза шердара а. цунах пайда эцен шоай лоІамера мехкаши халкъаши карадерзаден чІоагІа хьашт долча американскии кхыча малхбузерчен монополеша леладу а къиза гІулакхаш. Иштта, экономически декхарий эггара хьалхарча аргІан дешашта йолча Нью-Йоркски совето даьча лоархІамех 1977 шера Пентагоно герз хьадеш йолча США концернашка даь хинна заказаш 50 миллиард доллараrа кхоачаш дукха хиннад. Из соахка хинначул 20 процент дукхагІа хул.

Американски общественни вож организаци — Герз дІадаккхара йола просвещене фонд — чІоагІа духьал я Пентагоно сихдеча герз Іоадара. США арсеналашка, белгалдоах цо, Іоадаь дуккха нах хІалакбеш дола герз болх бе доладалийтача лаьттан тІа дийна саг вусаргвац аьнна хетадолийташ сел дукха да.

ХІаьта а, «Вашингтон пост» яхача газето хоам беш ма-хиллара, «ВІашагІкхийттача Штаташа тІехьарча ткъо шера эггара йоккхагІйола ядерни герз хьадара программа кхоачашъе йолаю». Гарггарча пхе шера, язду газето, Пентагоно лерхІ кхы тІа ткъамаш дола ракеташ, планеташта юкъе лелача ракеташта лаьрхІа керда боеголовкаш, атомни артиллерийски снарядий бІарчча сери арахеца.

Дерригача дунен тІарча машар безаш болча наха хаьдда хьаллоац социалистически содружества мехкаша цхьана яь герз Іоаделга социадарей герз дІадаккхарей хьакъехьара переговораш сихха чакхйоахилга Іалашдар дунен халкъашта юкъерча политике лоархІамегІа дарех декхар хиларах йола заявлени.

ИНТЕРВЕНЦИОНИСТСКИ ПЛАНАШ

Дуккхача малхбузерча столицашкара ухача хоамаша йоах, малхбузера мехкаш, къаьстта США, Иранерча событешта юкъегІерт, хІаьта цхьа хоадам боллаш долча гІозараша кхьметтел тІема интервенци яра планаш кийчъе а лерхІ. Цу гІулакха юкъе керттера лоархІам барех я американски тІема специалисташи ЦРУ агенташи юкъезза йола Пентагони США Центральни разведывательни управлени.

Американски кепайоазоно яхачох Иране ва 80.000 гаргга американски граждании, царех дукхагІбараш ишта е вешта герзашцарча низашца е спецслужбашца бувзабенна а болаш. Мехкара хьал ирлуш ме доагІа цига тІехь-тІехьагІа дукхагІа дІаухийт тІема советникийи ЦРУ агентийи керда группаш.

Вашингтон иштта сел чІоагІа Иранаца хьашт долаш хилар США-с Персидски заливаи Гаргарча Малхбоаленн районе лелаеча тІема-стратегически экономически экспансеца дувзаденна да. Ирана чотагІа Іалашъеш я мехкдаьтта ерригача американски импортах 10 процент. «Иранера американски хьашташ, — язду «Вашингтон посто», — дІачІоагІдаь да тайп-тайпарча контракташкеи капиталовложенешкеи дІадахийтача миллиардаш долча долларащца.

Шера-шера дукхагІа хулаш латт Иране ухийташ дола американски герз. Алхха тІеххьарча шин шера цунах дІадахар 5,8 миллиард долларга кхаьчад.

Ирански событешта «шоай хьашташ лораде» гІерт ала гІерташ герзашца юкъегІертара кхерамеча планаша чІоагІа саготдайт дунен общественностага, цу гІулакха нах духьала ба ВІашагІкхийттача Штаташка а. «Иранах шоллагІйола Вьетнам» яйтаргъяц оаха яхача лозунгаца Вашингтоне КІайча ценна юхе чакхъяьннай дукхха нах юкъе болаш хинна демонстраци. Цун доакъашхоша хаьдда харцахьа лаьрхІай Иране Вашингтоно лелаю интервенционистски планаш.

Дерригача дунен тІа кІоаргга теркам беш массе тайпарча авантюристашта цІенхаштта хьалххагІе а дІахайтан дарех хІама хилар новкъоста Л. И. Брежнева «Правда» корреспондента хаттара денна жоп. Дунен халкъашта юкъерча шеррача общественносто могадеш да из машара йоакхо еш даь къамаьл. ВІашагІкхийттача Штаташка а цІенхаштта теркам тІабахийтаб Ирана гІулакхашта моллагІча тайпара а кхыдола мехкаш юкъегІертилга — моллагІча тайпара а моллагІа бахьанех а — харцахьа лоархІаш долча жопацарча дешашта.

Г. ШИШКИН,
(ТАСС).

БЕХКТОКХАМЕ ДЕКХАРАШ ДА ХЬАЛХАШКА ЛАТТАРАШ

Укх тІеххьарча хана лоархІаме гІишлош хьалъю вай республикерча тайп-тайпарча боахамашка. Царех я Старо-Юртовски птицефабрика шер а еш Нохч-ГІалгІай юрта боахама министерствана чуйоагІача Г. Цуцаев керте латтача ПМК гІишлонхоша хьалъеш йола итт птичник. Укх шера февраль бетта хьалъе йолайир уж. ЛоархІаме гІишлош хьалъяра паччахьалкхено хьахьожадир кхо миллион гаргга сом. Республика Министрий Совета, юрта боахама министерства оагІонгахьара хадданза тІахьожам а лоаттабеш шерра дІадоладир укхаза гІишлон-монтажни балхаш. Шоай хьинари низи кхо ца беш болх беш болча, генподрядчик йолча юрта боахама министерства ПМК гІишлонхоша, субподрядчикаша — «Сельхозтехника» ПМК, МК-66 коллективаша бизза пайда нйбора шоай торонехи кхоачамехи. ХІара ди хьинареча къахьегамца белгалдоахар цар. Генподрядчика, субподрядчикаша оттаьча заданегІа укх шера йистеяккха лаьрхІар итте а птичник.

Цхьа бутт совгІа ха мара яц шоаш денна дош цар кхоачашдара юхейисар. Мел балхаш даьд цар хІанзлехьа? Ерригa птичникаш хьалъетта яьннай

— Чура монтажни балхаш а чакхдаьнна доалаш хургдар, нагахьа санна тхона мел эша оборудовани, гІишлон материалаш ханнахьа хинналаре, — йоах птичникаш хьалъеча цхьоалагІча гІишлон участка начальника Дадаев Хьасан Бериевича.— Пхе птичника шифер тІа а юллаш тхов тІабахийтаб, ялхлагІча птичника тхов тиллара эша шифер а йолаш я. Мел чІоагІа оаха оарц дахарах вокх птичникашта тхов тиллара эшаргйола шифер нийслуш яц. Дукха балха ха зехьа йоаньй хан-ханнахьа аьшкбетона изделеш ца нийслуш. Республика Министрий Совета, юрта боахама министерства новкъосталца птичникаш хьалъеча уж аьшкбетона изделеш яьхай Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлени «Чечингсельстрой» трестеи аьшкбетона конструкцей заводашкара. Ардакх, хьу йоацаш болх сеца латташ а дукха моттигаш нийсъеннай. ГІишлош хьалъеча эша утеплителаш Нальчикера хьакхухьаш я. Уж а тІехьаювлаш хьакхоачаш гІулакхаш нийсденнад. ХІанз а шин птичника эша утеплителаш йоацаш я, уж маца хургья ховш бац генподрядчики субподрядчикаши. Цул совгІа птичникашка хий чудиллара сихха эшаш йола 900 метр турбаш хІанзалца хьа Іалашъяьяц заказчик йолча птицефабрика кулгалхоша.

— Из тха бехкагІа нийсденнад, ма-хулла уж сихагІа Іалашъе хьожаргда тхо, — яхаш дувц птицефабрика директора Жуков Григорий Григорьевича.

Цу лакхе белгалдаьхача кхоачамбоацараша, нийсъеннача халонаша къаьгта хьахьокх птичникаш йиллача хана хьалъяь ца йоалаш тІехьайоалаш хилар генподрядчикеи субподрядчикии бехкагІа ца хилар. Уж кхоачамбоацараш сихха дІа а даьха, ма-могга сихагІа ерригa птичникаш яь ялийтара, гІишлонхойи монтажникийи болх лерттІа дІабахийтара боккха бехктокхам тІалатт заказчика. ТІехьа а ца тетташ цу гІулакха эшар лаха деза цо.

Итт бутт боалаш латт котама кІоригаш хьалкхеяра, кхабара лаьрхІа итт птичник хьалъе йолаяь. Уж Іалаьмате боккха лоархІам болаш хилара тешал деш я хІара птичника чу цкъа кхееш 35 эзар котам хьалкхее йиш хилар, вешта аьлча, шера цхьа миллион котамаш цар чу хьалкхее торо хилар. Лакхе белгалдаьха балха чІоагГІа Іаткъаш дола кхоачамбоацараш нийсденна доллашехьа а кхо птичник хьалъяь йистеяьннай, царех шинне чу хІанз котама кІоригаш хьалкхееш я, кхоалагІъяр а кастта болх бе йолалургья. Шин птичникера сихденна монтажни балхаш деш латт. Укх шера ткъоалагІча декабрга кхачалехьа уж а эксплуатаце дІаяла лерхІ гІишлонхошеи монтажникашеи. Шоай низаца цар хьалъеш я птичникаш чулоацаш гонахьа еш йола карташ, арахьара коммуникацеш .Лаьттан кІалара коммуникацеш йистеяьннай, массе а птичникана тон хьатІаенай.

Ерригача птичникех, ветсанпропускникех, душевоех цхьаккха яц хІанз гІишлон-монтажни балхаш ца деш. Массе а птичника бетонни йинаш кийчдаьд. Уж цемента маркхалца хьаха лерхІ теплогенератораш оттаьчул тІехьагІа. Уж а хІанз йоацаш я укхаза. Нийслу халонаш эшаяра шоай торонаш оарцагІа а яьха къахьийгача гІишлонхоша, монтажникаша паччахьалкхено укхаза хьахийца хиннача кхо миллион гаргга долча сомах хІанзлехьа пайда ийцар цаІ-ах миллион сом да. Генподрядчик а субподрядчикаш дог тийша ба хьу, тхов тиллара эшаргйола шифер хуле; (укхаза мел эша оборудовани йолаш я) ер шу чакхдалалехьа деррига де дезача гІишлон-монтажни балхех 70 — 80 процент дараш даь а доахаш 7 птичник йистейоаккхаргхиларах. ТІадоагІача шера цхьоалагІча майга кхачалехьа ерригa птичникаш эксплуатаце дІа а енна болх бе йолаялийта лерхІ цар. Цу гІулакха мел эша хьалаш, болхлой кадраш, низаш генподрядчика гІишлонхойн субподрядчикийи долаш да. Из кхета а деш заказчик йолча птицефабрика кулгалхоша, общественни организацеша сихха де дезаш дар да материально-технически Іалашо яра болх сихха тоабелга.

Б. ДОТМАРЗНЕВ.

Говзал лакхъеш йоагІа

25 ноябре Грозне чакхдоаккхаш хилар граждански оборона ди. Іурра В. И. Ленина цІерагІча майдан тІа митинге хьагулъелар города районашкара граждански оборона эскара хьисапе йоаца формированеш.

Митинг хьаеллача гулбенарашка моаршал хоатташ а дІайолаяла езача яхьашка цар толам баккхара ловца боаккхаш а къамаьл дир Грозвенкси горисполкома председатела В. М. Шамардина. Митинге иштта къамаьл дир ЦІеча ЖІарга республикански общества председатела заместитела Н. Ф. Ромашова, «Красный молот» завода санитарни дружина викало Л. М. Бочкаревас, ГрозНИИ команда викало М. А. Агамалова. Митинг чакхъяьнначул тІехьагІа цун доакъашхоша зизаш дехкар сийлахь-воккхача баьччан В. И. Ленина памятника йисте. Цул тІехьагІа граждански оборона эскара хьисапе йоаца формированеш торжественни маршагІа майдан тІа гІолла чакхъяьлар.

Цу дийнахьа «Динамо» стадионен «Красный молот» завода скверен нормативаш дикагІа дІаялара йолча яхьашка хьалхле къувсаш хилар города районашкара санитарни дружинаш, бувзама группаш, зембоаха посташ, кхыйола группаш.

БІарчча хьанийцача яхьашка хьалхара моттиг яькххар Старопромысловски района викалаша, шоллагІен кхоалагІен моттигаш кхаьчар Октябрьскии Заводскойи районий командашта. Яхьаша хьахьекхар граждански оборона эскара хьисапе йоацача формированей говзал лакхлуш йоагІилга.

С. ПАРЧИЕВ.

СУРТАШ ТІА: яхьаш дІайолас кийча я санитарни дружинаш; майдан тІа — пожарни машинаш.

И. ПЛИЕВА суртаж.

34 ШУ ДАЬННАЧУЛ ТІЕХЬАГІА ВІАШАГІКХЕТАР

Ахьмад дуккхаза а ихав цу поликлинике. Укхаза ва из лорий учете а. Дуккхаза а тІехьавийннав хьалтеха доаллача «ТІема ветеранаш» яхача улга юххе гІолла. ХІаьта цу дийнахьа очередь йоккха а йолаш, хьал-Іо ухаш лелаш, тІавахар из цу улга. Цига хьалтеха доахкача сурташка хьожаш воаллаш цІаьхха бІарг тІаэттар цхьан кхалсага сурта. «Аьъ, аьнна хетаделар, Рита Ямпольская яц ер?!».

Цхьабакъда, сурта кІал язъяь латтар кхыйола цІи— Легенина Р. Е. ТІехьашка ваьлар Ахьмад, юха а тІавахар: «Даьра я-кх, Рита-м!» — чІоагІийр цо ший уйла. ХІаьта а, цхьа мичахьара йоагІа ца ховш дег чу ессача уйлано, йоахар: «ДІавала, фу Рита ювц Іа? МассагІа саг хул шоайла тара волаш? Рита хьона йовзаш хинна 34 шу даьннад!».

Цу шин уйлах цаІ чІоагІъе ца могаш цІавахар Ахьмад. Бакъда, цу бийсанна кІезига йир цо наб. Тахан долаш санна юха а духьалъэттар Ахьмада тІема шераш, хийла лайна хало, боабаь новкъостий, тІехьашка дувлаш, хала, дог дошош хинна тІема хьалхара кІираш, цул тІехьагІа фашистий гІаьрахой удаш, дог гІоздаьха шераш, чов хинна госпитале даьхача беттел дІаьхагІа хийтта денош. МассагІа да уж дагадоха хІамаш тІема эгтара хьалхарча деношка денз из чакхбаллалца цун къизача, бирсача цІера юкъе хиннача сага? Дийца варгвоацаш дукха да. Бакъда, цу халача тІема шерашка а, гурахьа морхаш дІа а яьнна, гучабаьнна малх санна, хоза хеташ, дега боккха сатем луш хулар Ахьмада ший хьамсарча Нохч-ГІалгІайчера лор Рита Ямпольская бІаргаяйча. Цунца къамаьл хилча ше цІа а ваха, гаргарчеи, бовзачеи, безачеи нахаца а хинна юхавеча санна хеталора цунна. «Са хьамсара, мехкахо, са йишилг! — аьле мара йист а хилацар цунга Ахьмад. Цу тІема бирсача шерашка дукха хиннаеце а, эгтара хьалха хьабаьнна кхоаллаш бола сом санна, хьамсарен чам болаши яр Ахьмада уж дог гІоздоахаш хинна минуташ. Цудухьа цІаккха а йиц ца луш дагалаттар цунна Рита а цун сибат а. БІаь шу даьлча а эзар сага юкъера хьалохаргъяр аз из, аьнна хеталора. ХІаьта тахан из ца йовзаш ши уйла йолаш ше чуварах шийна эгІаз а ухар.

ШоллагІча дийнахьа кхы са а ца тохалуш, юха а поликлинике вахар из. Дукха лаьттар цу суртага хьежаш. Укхаза чІоагІдир: ер Рита я. Кхы Іе а ца венна, из я аьннача кабинете чуваха дававолаш Ахьмад сецача, очереде багІача нахага цІогІарч даьлар: «Очереды!». Ше бена никъ Ахьмада дІабиййцача ший очередах чуяха кийчъенна кхалсаг наІаргара хьаяьлар, вожаш цецбаьнна укханна бІарахьежжача багІийсар. НиІ хьа а йийлла Ахьмад дІачувоаллача хана, массава а гІетта наІара тІавахар, кабинете хургдолча къамаьлага ладувгІа дага болаш.

Ахьмад дІачуваьлча, лор цхьа хІама яздеш йоаллар, корта хьалъай а ца беш, ше яздеш йоаллаше а, цо аьлар: «Іоха, со укх минуте йистейоал».

— Со цецваьннача латтар цунна барахьежаш, — йоах Ахьмада. — Сона хьалхашка Іохайна яьгІа лор Рита яр, хьалха мо кадай йоацаш, хано хІанз ший тайпара дегІа а юхьа а кхы бос тІабоалабаь саг яр из. ТІом болча хана аз сай йиша санна езаш, лоархІаш хинна лор, са мехкахо, 323-ча къастача медико-санитарни батальона госпитальни взвода ординатор Ямпольская Рита!

— Ше яздаь яьлча ела а енна сона хьабІара а хьежа: «Фу деш латт хьо Іо ца ховш, эшаций хьона лорий новкъостал?» — аьнна хаьттар цо, яхаш дІахо дувц Ахьмада. — ХІаьта а со вовзанзар цунна. Іалаьмате из хала а хийтта, кхы са тоха а ца могаш: «Рита! — аьнна, цунна мархІаэккха дага волаш со тІаволавелча, цкъарчоа цхьа кхераелча санна соцаелар из. Цу гІулакхах кхийтта аз «Рита, са йишилг, дагавагІаций хьона со, вай тІем тІа долча хана «са йишилг, са мехкахо», яхаш массаза а хьайца бегаш беш хинна Добриев Ахьмад», аьлча а, со дага ца вохаш цхьа юкъ яькххар цо.

Иштта латташ массехк минут яькххачул тІехьагІа, бІаргаш дизза хий а этта, ена мархІакхийтар из Ахьмада, сатоха ца могаш дог чІаьхкар Ахьмада а. Из дар укх шера 26 сентябре, № 1 йолча городерча поликлинике. Ахьмадан, Ритайнеи, цига хиннача нахан дицлургдоаца ди.

1941 шера апрель бетта денз 1947 шерага кхаччалца Советски Эскаре гІулакх деш хиннав Добриев. — Эгтара хьалха Рязанерча дошлой полке нийсвелар со, — йоах Ахьмада. 1941 шера апрель бетта, Сийлахь-боккха Дай-мехка тІом хьале бутт хьалха, 262-ча стрелкови дивизе стрелок волаш Киеве дІавода Дорбиев.

— Цхьа бутт боаллаше тІом а хьайна юха тІехьашка довла дезаш гІулакх а нийсделар тха, — дувц Ахьмада. — Цу хана соца нийсбеннача новкъостий тайпан цІераш йовзац сона, царех шинне цІи дика дагайоагІа —Сергейи Дмитрийи яхаш бар уж. Юха тІехьашкахьа а даьнна Калинински областе кхаьчар тхо. Цигара даьнна дайман фашистий гІаьрахошта етташ Смоленски, Витебски, кхыча дукхача областий лаьтташ моастагІий карара хьадоаккхаш хилар.

Латаш Берлине кхаьчача салташца хьинаре дакъа лоацаш хиннав Ахьмад. Коталон Ди Берлине деззаь салте ва Добриев Ахьмад.

Дуккхаза а разведке ихав Добриев. Цкъа акхар 262-ча Демидовски оалача стрелкови дивизе командира инарал-майора Усачев Захар Никитича деннача приказах Витебскера гаьна йоацача моттиге Ахьмад хьалха а волаш разведке яхача группо есар воалаварах укханна ЦІеча Байракха орден елар.

— Тешаме, цхьаина а хІамах бІу ца къожабеш, кхерабенна юхабаргбоацаш, Іалаьмате дика новкъостий бар соца хиннараш, — йоах Ахьмада. Цул тІехьагІа а йоккха майрал гойташ моастагІех латаш хиннав Добриев. Цу гІулакхна теш я тІом дІабаьнначул дуккха а тІехьагІа а цунна енна Дайнмехка тІема 2-ча степена орден, «За победу над Германией» яхеи кхыйолеи медалаш.

— ХІанз Ахьмада санна суртах яйзаяр со вай грозненца Ключанцев Сергей Яковлевича а, — йоах Легенина Ревекка Ефимовнас. Шо марша, дукха ха йоаццаш кхелхав из.

— Боккъалдар аьлча, — дувц Ревекка Ефимовнас, — тамашне вІашагІкхетар дар сан Ахьмаден хиннар. Ер ца вовзаш, хІанз ер фу саг вахьогІ яхаш, укхо дувцачох, леладеча гІулакхах ца кхеташ яр со. Бокъонца ер найзача, Ахьмада дувцачох кхийтача са гІадълхар, цецъялар цхьанна а хІамах хувца мегаргдоацаш дар. Из тайпа вІашагІкхетар вахаре дукхагІа мел хул хозагІа а дар.

Ямпольская Ревекка Ефимовна эскаре яхай 1942 шера май бетта, эскарера юха цІаенай из 1946 шера медицински гІулакх дара капитан а йолаш. Ший гІулакх дика леладеш, салтий могашал лораеш, тоаеш, доарахошта тохаш дола кулг кІаьда долаш дика лор хиларах цунна еннай Дай-мехка тІема шоллагІча степенен ЦІеча Байракхен орденаш, «За взятие Кенигсберга», «За победу над Германией», «За победу над Японией», кхыйола медалаш. ТІом чакхбаьнначул тІехьагІа хьинаре къахьегарах цунна еннай «Знак Почета» яха орден, Ленински юбилейни медаль, кхыйола медалаш. Іалаьмате дукха я цунна тийнна сийлен грамоташ кхыдола совгІаташ. ХІанз а тІехьа къахьегаш я из № 1 йолча поликлинике лор - инфекционист йолаш.

Ревекка Ефимовнай мар —Легенин Василий Романович а ва тІема ветеран, акхарца цхьан дивизе хинна, капитан волаш эскарера цІавийрзав из а 1946 шера.

Легенин Василий Романович кхозза чов яь лозаваь хиннав тІем тІа, цу хана кхоззе а Ревекка Ефимовна Ямпольская йолча госпитале нийсвеннав из, цига из еза а енна, кхоана керда 1944 шу да яхаш, тховсара новкъосташа даькъала а бувцаш, хьоалчагІа а даь шоай вахар вІашагІдийзар цар. Цу хана денз барт тайна, шоайла безаш, шоайла лоархІаш дахаш да уж шиъ гонахьара нах а хьагаш. Цу хана денз лелаю Ревекка Ефимовнас Легенина яха тайпан цІи а.

ХІанз Запорожье, Москве, Грозне, Калинине, Ленинграде, Краснодаре, кхыча дуккхача вай мехкарча городашка, юрташка бахача, акхарца цхьана тІем тІа хиннача тІема ветеранашца хьоашал леладеш, дІан хьан письмош ухийташ, хьоашалгІа ухаш хьабоагІа уж. ХІанз царна тІакхийттав цхьаькха а тІема ветеран — Добриев Ахьмад.

Бек АБАДИЕВ.

ХЬЕХАРХО А НОВКЪОСТ А

Бакински индустриально-педагогически техникум яьккхачул тІехьагІа Аргунерча № 29 йолча ПТУ балха хьожайир Смирнова Нина. Эгтара хьалха чІоагІа кхерар Нина ший балхах: училищера дешархой укхан яр миссел хІана яц аьнна ха йолаш бар. Тарлургйий - хьогІ со царца, булургбий - хьогІ сона царца болх, аьнна хеталора. Шийна могар дора цо цу берех, цар оамалех кхета, цІаккха а шийгара гІалат ца далийта гІерташ. Дешархочо во отметка яьккхача тІа ца човхаш, цу гІулакха бахьан лаха гІерташ ха дІахьора. Берий дегашка кхача гІерташ, цар новкъост ше йолга дІахайта дагайолаш группаца хийла кино йодар, цхьана вІашагІа а кхийте кагирхой салаІара сайренаш кийчйора.

Цу хана денз диъ шу даьннад. ХІанз цу училище эгтара дикагІа болча мастерех цаІ я Смирнова Нина. ЦІаккха а нийсъеннаяц цу группера дешархочо дисциплина йохаяь, из харцахьа ваьнна моттиг.

Училище эгтара дикагІа йолча группана телаш радиола я. Из массаза а Смирнова Нина Федоровна мастер йолча 22-ча группе латт. Цу группана еннай «болхлой тІехье» яха цІи. Группера 29 дешархо комсомолец ва. Ахкан каникулаш йолча хана царех хІара дешархочо ши-кхо саг воалаваьв шоай училище деша отта. Цу гІулакхо дика новкъостал дир кагирхой деша хьаэцара план кхоачашъяра. Шо-шоай юртарча кагирхошца цар дувцар шоай училищах, цигарча вахарах, училища яьккхачул тІехьагІа хургйолча специальностах лаьце. ХІаьта цу гІулакхо эгтара чІоагІагІа йолча рекламочул дикагІа кагирхошта езайолийтар училища а цо луш йола специальность а.

Общежите мел йолчарел цІенагІеи дикагІа кийчъяьи я цу группера дешархой чуІа фусамаш. Из бахьан долаш цунна хьожаьй карара кара тела цІе вымпел.

Училище деша баьхкача эгтара хьалхарча дийнахьа денз Іомабу уж дика гІулакхаш леладе а кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабе а.

Ший групперча кагирхошта новкъа хургйоацаш, цар ше езаш а лоархІаш а тІаэцаргйолаш вІаштІехьйоаккх мастера хІара мероприяти. Мичча хана кагирхошта салаІа а сакъерда даха а дагадехача цига доккха дакъа лоац цо, хийла дружинница хиле царца города улицашка арайоал. Цудухьа моллагІча цо хьийхача сагага малав хьона вахара никъ бовза а лаха а новкъостал даьр, аьнна хаьттача, царех, хІаране Нина Федоровна я, оал. Сога хаьттача хьехархочоа цул доккхагІа совгІат а дац е хила йиш а яц.

М. ГАДАЕВ,
хьехархо.

Цун дега безам

1973 шу доладуш лора диплом а ена 4-ча горбольнице балха эттар Маскурова Іайшет. Къона лор, комсомолка чІоагІа раьза хинна тІаийцар больницерча терапевтически отделене коллективо.

Цу сахьата болац цамогаш болча наьха лорах безам, бакъда, Іайшет массанена а езаелар. Цун бахьан фу дар аьлча, из дар, къона яле а ший професси езаши цунах дика кхеташи лор из хилар, цамогаш болча нахаца Іимерза, тохаш дола кулг кІаьда, сабаре долаш хилар.

— Деррига а хеттача бесса вІаштІехьдалац, — йоах Іайшета, — кІезига я балха опыт. — Бакъда, тхоашта ца ховр, тхоаш ца кхетар оаха массане а тхой отделене заведующега Фадеева Тамара Ивановнага хоатт. 30 шу дІаденнад цо лорий специальноста. Отделенерча къоначча лоракашта эшшача хана новкъостала кийча йола хьехамча я из.

ХІанз Абукара Іайшет отделене ординатор я, цо дарба деш ва 25 унахо. КІезига нах бац уж. ХІаране оамал, лазар ши-ший тайпара да, цудухьа лор из кхетадеш а довзаш а хила веза.

Цу дерригача гІулакхех дика кхеташи, уж дика донзаши, шийгара цхьа гІалат ца доалийташ ший болх лелабеш, новкъосташа лоархІаш, цамогаш болча наха езаш йола лор я Абукара Іайшет. Дика лор хинна ца Іеш, дика общественница а я из. Ер диълагІа шу да из больница комсомола комитета член, производственни сектора кулгалхо йола. Шоай терапевтически отделене агитатор-политинформатор я из.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехимик» яхача дукха тиражни газета болхло.

СУРТА ТІА: лор-ординатор Маскурова Іайшет.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ВОШАЛ ДОЛА ГОРОДАШ

Ткъо шу совгІа да Одессанеи венгерски Сегед яхача городаи юкъе доттагІал дола. Цу шишиех вошал дола городаш хиннай. Царна юкъе латта гІулакхаш тайп-тайпара да. Цар вІащи контакташ лелаю, шин мехкарча эзараш болча къахьегамхошта вІашка письмош язду, яхь лелаю, цхьан тайпара йолча предприятей коллективаша опыт дІа-юха тел.

Дуккха шераш да Одесски кабельни завода болхлошеи цар венгерски коллегашеи производство тоаяь эргаяккхара, предприятеш кердача техникаца Іалашъяра даькъера опыт вІаши йовзийта. Дика традицеш хьахинай технически тканей Одесски фабрикаи Сегедски текстильни комбинатеи коллективашка. Цар вІаши йовзийт къахьегама хьалха латта методаш, продукце керда образецаш.

Шерра цхьана гІулакхаш леладу лакхерча дешара заведенеша. Одесскии Сегедскии педагогически институтий шера - шера хувцача эрсийи венгерскии метталарча балха программаша чулоац дешара - кхетамеи Іилма - тохкамеи балхий даькъера прогрессивни методаш цхьана лехар. Цу вуший преподавателаш хІара шера вІаши хьоашалгІа ух, студенташтеи профессорско - преподавательски составаи лекцеш еш. Одесски пединститута преподавателий статьяш кепаетт Сегеде Іилма сборника тІа. Советскии венгерскии халкъашта юкъера доттагІал чІоагІдеча хьинаре дакъа лацарагІа одесски института «Дошо канаш» яха венгерски сийлен знак еннай.

Шерра бувзамаш да Одесскии Сегедскии университетаошта юкъе. Духхьал тІеххьарча пхе шера лекцеш ешаш, цхьана Іилман тохкамаш деш, квалификаци лакхъеш Сегеде хиннав Одесски университета 55 преподаватель, 190 студент хиннав производственни практикана командировке ваха. Ужжамнсел балхахойи студенташи хиннаб Сегедера Одессе баьхка а.

Шинна а университета Іилман коммунизма кафедрай Іилман тохкамий керттера тема я къахьегамхоштен студенташ болча кагирхоштен интернациональни а патриотически а кхетам балара проблемни дешаш къестадар.

ХІанз керттера теркам тІабохийт производственни коллективашеи организацешеи цхьана леладу гІулакхаш шердара, коммунизми социализми хьалъяра опыт вІаши йовзийтара, къахьегамхошта КПСС XXV съездеи ВСРП XI съездеи решенеш кхоачаш мишта ю хайтара.

Гаргарча шерашта йолча вІаши гІулакхаш леладара плана тІа белгалдаьд профсоюзни кагирхойи организацешта юкъера бувзамаш шерде дезаш хилар, газетни материалаш, телевизионни программаш, цхьана арахецача сборникаш тІа кепаеттаргйола литературни произведенеш хувцилга.

Иотиф ПИКАРЕВИЧ,
АПН корреспондент.

ПРЕДПРИЯТЕЙИ ОРГАНИЗАЦЕЙИ КУЛГАЛХОЙ ТЕРКАМГА!

Ерригроссийски ший лоІамерча пожарни общества Нохч - ГІалгІай Республикански Совете вІашагІъеллай цІи ялара духьалара балхаш деш йола специализированни ремонтно - гІишлон управлени, хІаьта Шалински, Гудермесски, Сунженски, Малгобекски районашка вІашагІъеххай ремонтно-гІишлон участкаш.

Ачхой - Мартановски, Урус-Мартановски, Шелковской, Назрановски, Надтеречни, Наурски ВДПО райсоветий производственни болхи царех йола расчеташи йоагІ-йоагІача ремонтно - гІишлон участкашка дІаеннай.

Производственни балхеи расчетийи хьакъехьара ерригга претензеш ВДПО цІи ялара духьаларча балхий специализированни ремонтно - гІишлон управленега дІаювцар дех оаха. Из я укх адресагІа: г. Грозный, улица Чехова, 7.

Госбанка республикански конторерча расчетни счета № 60819.

ВДПО НОХЧ-ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕТ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Іуйранара гимнастика.
8.55 — Мультфильмай программа.
9.10 — «Тхьайса улла хоозър» яха П. И. Чайковске балет. Кирова цІерагІча операи балетаи Ленинградски академически Паччахьалкхеи театра спектакль. Истеьлча—кердадараш.
14.30 — Документальни фильмай программа.
15.35 — Тактакишвили. Концерт.
16.10 — «Советски литературацара коммуниста образ».
17.00 — «Вай сомий беш».
17.30 — «Стихаш ешаш».
18.00 — Кердадараш.
18.15 — «Берригача низаца» яха телевизионни документальни фильм.
18.35 — «Котало» яха полевой почта.
19.05 — Теннис. Дунен дикагІа ловзача теннисисташа дакъа лоаца турнир. Таллинера передача.
19.50 — «Стратегия риска» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. Хьалхара сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «ДоттагІий юхь-сибат».
22.25 — «Гуйранара ашараш» яха эстрадни концерт. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.45 — «Пионерия» яха киножурнал.
15.55 — «Сатем боаца гІоргІаж» яха художественни фильм.
17.10 — «Дунен юкъера обозрени» (гІалгІай меттала).
17.25 — «Ментона Питера кхоъ юхь-сибат» яха документальни фильм (нохчий меттала).
17.45 — «ГІулакх де баха кийчлуш ба кагирхой» (нохчий меттала).
17.55 — «Шоана, кхалнах» (нохчий меттала).
18.35 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала).
19.00 — «Кинохьожачун спутник».
19.30 — «Социалистически хьисапера вахар а халкъа хьал-торо а».
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.30 — КПСС ЦК июльски Пленума соцамаш кхоачашде! «Паччахьалкхеи лоархІамера гІулакх».
21.10 — «Азербайджански каучук» яха телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Гуйренара зизаш» яха телевизионни художественни фильм (Югослави).

29 НОЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — «Стихаш ешаш».
9.35 — «Стратегия риска» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. Хьалхара сери.
10.40 — «Кинолохьбара клуб». Йистеяьлча — кердадараш.
14.30 — «Творчества луш бола пайда» яха документальни фильм.
15.25 — «Советски паччахьалкхеи закондаш а бокъонаш а». СССР Конституци вай вахара керттера закон да. Передача дІахьо СССР юстице министра хьалхарча заместитела Сухарева.
15.55 — КІада деча комбината къахьегама коллектива хьакъехьа йола очерк.
16.25 — Армянски ССР-а халкъа халкъарий Паччахьалкхеи ансамбла концерт.
17.00 — «Къаьнарча Бенено къонал» яха документальни фильм.
17.30 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!».
18.00 — Кердадараш.
18.15 — «Самукъане поташ».
18.30 — «Іилман вахар».
19.00 — «Халкъий инструменташ» (Гусли).
19.45 — «Стратеги риска» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. 2-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Музыкальни вахар».
Передача йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.30 — «Эшунера ахка» яха телевизионни фильм.
16.30 — Іилман-популярни фильмай кинопрограмма.
17.00 — «Старт».
17.30 — «Алкоголь а спорт а цхьана тарлургъяц». Іилман-популярни фильм.
17.40 — «Дай—нохвой, шоана?» (нохчий меттала).
18.10 — Киножурнал.
18.20 — «Атеистически темах». «Белгалонех тешнага дІанхача замах юхедиса но гІулакх да» (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала).
18.50 — «ТІехьенна дикадар» «Лор хургйолча медицински йишийна хетадаь».
19.30 — Хоккеех йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Торпедо». Хьалхара, шоллагІа периодаш. ЦСКА спорта Дворецера трансляци. Перерывах (20.10). «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
21.00 — «Иллеш доах Татарски АССР заслуженни артиста Р. Ибрагимова».
21.40 — Хоккеех йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Торпедо». КхоалагІа период.
22.15 — «Тхо долча керда саг я» яха телевизионни художественни фильм.

РАДИО

28 НОЯБРЬ

6.40 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.20 — «Сердало» газета обзор.
7.25 — Ашараш.
7.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.35 — Ашараш.
8.45 — «Гонахьара Іалам лорададара хаддаза теркам тІалоаттабе» (эрсий меттала).
9.15 — «Тхога язду» (эрсий меттала).
9.30 — «Къона замано» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала).
16.00 — «Боккъонца долеи хеташ долеи бакъдар». Исторически Іилмай доктора, профессора Протопопова беседа (гІалгІай меттала).
16.15 — Предприяте сий — са сий». «Пищемаш» заводера передача (нохчий меттала).
16.30 — Социалистически яхьа хьалхалаттараштa дола концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
18.30 — «Сайрийнара Грозный» (горсете гІолла).
18.30 — Ашараш (гІалгІай меттала).

29 НОЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «КПСС аграрни политика низ». Беседа (нохчий меттала).
8.40 — Долуханни. «Ленина новкъа» яха кантата (эрсий меттала).
9.15 — «ЦхьоагІон вошали долча Советски халкъий боккха низ» (эрсий меттала).
9.30 — «ХІирий ашарий концерт» (эрсий меттала).
16.00 — «Пятилетка диълагІча шера агитатора блокнот» яха беседа (эрсий меттала).
16.15 — «Ди — кхалсага моастагІа». Историей, социологеи, филологеи института Іилман болхлочун Цицкиевай беседа (гІалгІай меттала).
16.30 — ЙиълагІча гІишлошъеча — монтажни управлене плотникий бригадира Сарабашина дола музыкальни радиооткрытка (эрсий меттала).
16.46 — «Социалистически декхараш а уж мишта кхоачашду а?» (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гІоллеи Грозneи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоцаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 5—10, Грозне 7—9 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догІа а делхаш, дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана —4, +7, дийнахьа + 5, +10 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурен отделен — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30: юрта боахама отдела—3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11: ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности—3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии—2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттен деношка

СФ05346. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8238.